СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 5.41, 20.47, 15.06;
Віцебск — 5.26, 20.42, 15.16;
Магілёў — 5.30, 20.37, 15.07;
Гомель — 5.34, 20.27, 14.53;
Гродна — 5.58, 21.00, 15.02;
Брэст — 6.03, 20.57, 14.55.

МЕСЯЦ:
Поўня 13 жніўня.

ІМЯНІНЫ:
Сілы, Андроніка, Івана, Максіма, Валянціна; Клары, Леха

ЗВЯЗДА

12 ЖНІЎНЯ 1992 г. серада, № 159 [21937]

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

ПРЭМ'ЕР ТРЫМАЕ СЛОВА

У час «прамой лініі» Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Вячаслава Кебіча з чытачамі газеты «Советская Белоруссия» ў яго адрас паступіў рад запытанняў аб тым, што сёння самай неабароненай групай насельніцтва аказаліся пенсіянеры. Прэм'ер абяцаў, што ўрад, нягледзячы на вельмі складаную сітуацыю, падтрымае пенсіянераў, акажа ім магчымую дапамогу.

Гэтымі днямі Савет Міністраў Беларусі прыняў пастанову «Аб матэрыяльнай падтрымцы непрацуючых пенсіянераў». Дакумент апублікаваны ў друку. У адпаведнасці з прынятым рашэннем у жніўні гэтага года кожнаму непрацуючаму пенсіянеру рэспублікі будзе праведзена аднаразовая выплата ў памеры 300 рублёў. Такую дапамогу атрымаюць амаль 1 мільён 800 тысяч чалавек. Агульная сума расходаў на гэтыя мэты складзе 540 мільёнаў рублёў.

Улічваючы складанае становішча пенсіянераў па фінансавых выніках лібералізацыі цэн, урад і далейшым будзе ажыццяўляць меры па сацыяльнай абароне гэтай катэгорыі насельніцтва. Дзяржава не пакіне без увагі людзей, якія так многа зрабілі для грамадства.

БЕЛІНФАРМ.

«З ХАЛТУРАЙ НАМ ПРОСТА НЕ ВЫЖЫЦЬ»

СВАЕ ПАСЛУГІ ПРАПАНОЎВАЕ ПЕРШАЯ НЕДЗЯРЖАЎНАЯ ВЫШЭЙШАЯ НАВУЧАЛЬНАЯ ЎСТАНОВА НА БЕЛАРУСІ — ІНСТЫТУТ ПРАВАЗНАЎСТВА

ЧАМУ?

Вялікая патрэба ў юрыдычных кадрах. Конкурс сярод паступаючых на юрыдычны факультэт Белдзяржуніверсітэта апошнія гады проста фантастычны, і гэта пры тым, што прафілюючы прадмет на ўступных экзаменах на юрфак — матэматыка.

Незалежнасць рэспублікі трэба адстойваць на справе. У тым ліку і юрыдычна. Такая сфера эканомікі, як знешнеэканамічная дзейнасць, увогуле засталася без юрыдычнага забеспячэння.

У міністэрстве замежных спраў ёсць свабодных вакансій не дзесяткі. Патрабуюцца кваліфікаваныя юрысты.

Сумесныя прадпрыемствы з выхадам на знешні рынак ілжывана шукаюць адпаведных спецыялістаў у галіне права. Карацей кажучы, відавочныя суб'ектыўныя і аб'ектыўныя перадумовы стварэння новай вышэйшай навучальнай юрыдычнай установы. Ёю стаў БІП— Беларускі інстытут правазнаўства. Пакуль адзіны не толькі ў Беларусі, але і ў Садружнасці. У Маскве спрабавалі стварыць нешта падобнае, але стваральнікам не хапіла метадычных напрацовак.

РУЛЯВЫ

У БІПе з метадычнай няма праблем. Рэктар інстытута — старшыня Саюза юрыстаў рэспублікі Сцяпан Сокал доўгі час працаваў дэканам юрфака Гродзенскага універсітэта. Многія выкладчыкі працуюць у Белдзяржуніверсітэце. Прарэктар па навучальнай рабоце Чэслаў Барташ працаваў у радыётэхнічным інстытуце. Ёсць педагогі з «Інтэлект» і з МДІМА (Маскоўскага дзяржаўнага інстытута міжнародных адносін), і з Універсітэта дружбы народаў імя Патрыса Лумумбы, і іншых вядучых ВНУ былога Саюза.

Карацей кажучы, інстытут знаходзіцца ў надзейных педагагічных руках. Намеснік міністра адукацыі Васіль Стражаў запэўніў, што навучальны працэс пастаўлены ў БІПе на належным узроўні і адпавядае ўсім патрабаванням вышэйшай школы.

(Заканчэнне на 2-й стар.).

РАЗМАХ САПРАЎДЫ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦКІ

ЛІДА. (А. Дук). На сённяшні дзень у горадзе зарэгістраваны 92 малыя прадпрыемствы, 544 кааператывы, 18 арэндных калектываў, 21 таварыства з абмежаванай адказнасцю і адно акцыянернае таварыства.

Акрамя таго, звыш 820 прадпрымальнікаў працуюць без статуса юрыдычнай асобы.

РАДЫЁ ФАКТ

Хоць і будзе хутка і няма турэцкая фірма «Энка» гарадок для ваеннаслужачых у Слоніме, аб чым паведамляла «Радыёфакт», ён з'явіцца для яе апошняй будаўнічай пляцоўкай на Гродзеншчыне. Сур'ёзную канкурэнцыю склаў туркам калектыў аб'яднання «Гроднажылбуд» сумесна з нямецкай фірмай «Аргебенобо». Яны выйгралі тэндэрныя таргі па будаўніцтву наступнага гарадка для ваеннаслужачых на 286 кватэр у пасёлку Рось паблізу Ваўкавыска.

***

У час Алімпійскіх гульняў мы атрымалі з Барселоны інфармацыю пра няўдалы старт прэтэндэнткі на «залата» легкаатлеткі з Брэста М. Біктагіравай. Вучаніца заслужанага трэнера Рэспублікі Беларусь В. Сміхнова была выключана з ліку ўдзельнікаў алімпіяды за выкарыстанне стымулюючых сродкаў. Магчыма, з-за недакладнасці калег або алімпійскага тэмпу атрымана некалькі аднабаковая інфармацыя: «Як паказаў допінг-кантроль, 27-гадовая спартсменка з аб'яднанай каманды, якая заняла чацвёртае месца на спаборніцтвах па марафонскім бегу, прымала норэфедрын, які ўваходзіць у спіс забароненых прэпаратаў». Выпадковым назваў гэта здарэнне дзяржтрэнер па лёгкай атлетыцы нашага спорткамітэта А. Баскабовіч. «Справа ў тым, што на 20-м кіламетры марафонскай трасы на чарговым пункце «харчавання» атлетаў М. Біктагірава ўзяла біклажку не са сваім нумарам і зрабіла некалькі глыткоў. Свае тлумачэнні мы накіруем на адрас Міжнароднай федэрацыі лёгкай атлетыкі».

***

Аральскае мора ўтварылася ў выніку касмічнай катастрофы, якая адбылася ў вельмі далёкія ад нас часы, лічыць казахскі вучоны Б. Зэйлік. Згодна з яго гіпотэзай, гэты ўнікальны вадаём сярод пясчаных і камяністых пустынь запоўніў частку велізарнай упадзіны, якая паявілася ў выніку звышмагутнага выбуху, што адбыўся пры сутыкненні Зямлі з масіўным астэроідам. З трох бакоў упадзіна акружана валам шырынёй 70—80 км.

БАНКІРЫ АБЯЦАЮЦЬ,

што і ў нас будзе ўсё, як у людзей

— Калі ў нас няма грошай, мы не ідзём у магазін, бо нам нічога там не дадуць. А вось прадпрыемствы, арганізацыі — «ідуць». І ім — даюць. Лічыцца, што яны вернуць доўг. Было магчыма толькі ў нас.

Гэтую аналогію выказалі мне ў Нацыянальным банку Беларусі — у гутарцы з першым намеснікам старшыні М. Кузьмічом і начальнікам упраўлення арганізацыі банкаўскага ліку і рахункаў Г. Клімовічам. І тут жа зазначылі, што падобнай несупадзельнасці адносін надыходзіць канец, гэтых парадоксаў больш не павінна быць. У першую чаргу — у міждзяржаўных разліках. Чаму неплацяжы Беларусі захліснулі нас? Калі быў адзіны Саюз, асаблівых праблем не ўзнікала. Быў адзін Дзяржбанк, усе банкаўска-касавыя аперацыі праводзіліся праз яго філіялы без усякіх непаразуменняў, рэгуляваліся ім, амаль па першаму патрабаванню прадпрыемстваў. А ... рэч, як картатэка, але разам з ёй і вельмі прыемная рэч — бязмежныя крэдыты.

Але вось мы раздзяліліся, пачалі рухацца да рынку і, адпаведна, — старанна лічыць. Пры гэтым кожны (паміж рэспублікамі) імкнуўся палічыць на сваю карысць, многія (а можа і ўсе) пачалі зыходзіць з гэтай пасылкі, што лепш недапаставіць і недаплаціць, чым перапаставіць і пераплаціць. Карацей, кожны імкнецца быць хітрэйшым. А тут яшчэ моцна парушыліся ўзаемасувязі, неймаверна падскочылі цэны, што прывяло да няхваткі абаротных сродкаў — вось і з'явіўся бясконцы ланцуг неплацяжоў, хоць, урэшты, варта было ўжо адразу рашуча рассячы яго першыя звёны. Мы прыйшлі да таго, да чаго і павінны былі прыйсці — поўнага эканамічнага разладу. Пытанне неплацяжоў, узаемаразлікаў паміж прадпрыемствамі і арганізацыямі розных рэспублік засланіла сабой усе іншыя пытанні.

Кіраўнікі Нацыянальнага банка Беларусі цвёрда абяцаюць: цяперашняя сітуацыя ў хуткім часе будзе выпраўлена, гэты гордзіеў вузел урэшце развяжуць. І найперш — ва ўзаемаадносінах з Расіяй, з якой нядаўна заключана адпаведнае пагадненне.

У чым яго сутнасць? Пачынаючы з 1 ліпеня ўсе ўзаемаразлікі з Расіяй (а яна — наш асноўны партнёр), праводзяцца па нанава адкрытых карэспандэнцкіх рахунках. Інакш сказаць — усё як бы пачынаецца з нуля. Растлумачым дакладней. Гэтыя рахункі адкрываюць Расія ў Нацыянальным Банку Беларусі і Беларусь — у Цэнтральным банку Расіі. Пры гэтым, каб рахункі не былі «голыя», бакі даюць адзін аднаму па 40 мільярдаў рублёў крэдыту (з залікам іх на гэтыя ж рахункі).

Далей працуе наступная схема. Скажам, пэўнае прадпрыемства Беларусі аплачвае прадукцыю, якая паступіла з расійскага прадпрыемства. Гэта сума спісваецца ў Нацыянальным банку Беларусі з карэспандэнцкага рахунку Расіі. Але толькі ў тым выпадку, калі на ім ёсць сродкі, інакш аплата за прынятую прадукцыю далей Беларусі не пойдзе. Аднак не вінаватае ж у гэтым канкрэтнае прадпрыемства, канкрэтны партнёр з Расіі... У такім выпадку на міждзяржаўнай аснове вырашаецца пытанне аб адкрыцці неплацежаздольнай дзяржаве дадат-

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ДАЛЁКАЯ СІРЫЯ, БАРАНЫ І ЦУКАР

КОБРЫН. Нядаўна Брэсцкая вобласць заключыла кантракт з прадстаўнікамі Сірыі на пастаўку буйной рагатай жывёлы і авечак.

Гэтымі днямі дэлегацыя Сірыі наведала племзавод «Дружба» Кобрынскага раёна. Як стала вядома карэспандэнту БелаПАН, гаспадарка будзе закупляць у насельніцтва і калгасах бараноў вагой не менш за 35 кілаграмаў. Па жаданню пастаўшчыкоў, разлічвацца з імі будуць цукрам: па 650 грамаў за кілаграм жывой вагі. А потым жывёла пойдзе на экспарт, як і агаворана ў кантракце.

Рыгор ПАЛЯШУК, [БелаПАН].

ФАКЕЛ МІРУ— З ФЛАРЭНЦЫІ

14 жніўня Мінск чакае ўдзельнікаў Міжнароднага маршу салідарнасці «Жыццё дзеля жыцця». Марш пачаўся 5 жніўня ў Італіі і павінен скончыцца 15 жніўня ў Маскве. У здзяйсненні гэтай ідэі вялікая заслуга Італьянскай нацыянальнай канфедэрацыі міласэрнасці. Пасля благаславення Папы Рымскага ўдзельнікі мерапрыемства на 55 машынах выехалі з Фларэнцыі. Іх ужо сустракалі жыхары Аўстрыі, Польшчы. А ў пятніцу а палове дзесятай Факел міру асвеціць пляцоўку каля Мінскага Палаца спорту, дзе адбудзецца канцэрт і ўрачыстая перадача эстафеты гарадам Расіі.

Ларыса ЦІМОШЫК.

ДА ВІЗІТУ САЙФУДДЗІНА АЙЦЗЭЦЗІ—

намесніка старшыні Пастаяннага камітэта Усекітайскага сходу народных прадстаўнікоў

Сайфуддзін Айцзэцзі: уйгур, нарадзіўся ў 1915 годзе. З 1944 года — начальнік Упраўлення па адукацыі Сіньцзянскага кааліцыйнага ўрада; галоўны рэдактар газеты «Цзяньцзіньбао», старшыня Народна-дэмакратычнага саюза Сіньцзяна; з 1949 года — член Усекітайскага камітэта народнага палітычнага кансультатыўнага савета Кітая першага склікання, член Цэнтральнага народнага ўрада, член Камітэта нацыянальнай абароны, намеснік старшыні Камітэта па справах нацыянальнасцей; намеснік старшыні народнага ўрада правінцыі Сіньцзян, намеснік камандуючага Сіньцзянскай ваеннай акругай, член — затым сакратар Сіньцзянскага бюро ЦК КПК, старшыня народнага ўрада Сіньцзян-Уйгурскага аўтаномнага раёна, першы сакратар парткома Сіньцзян-Уйгурскага аўтаномнага раёна, намеснік старшыні Пастаяннага камітэта УСНП ад 1 да 7 склікання. Кандыдат у члены ЦК КПК 8 з'езда, член ЦК КПК 9, 10, 11, 12, 13 з'ездаў, кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПК 10, 12 з'ездаў.

БЕЛІНФАРМ.

ГЛЫБОКАПАВАЖАНЫЯ СУПРАЦОЎНІКІ РЭДАКЦЫІ!

Сардэчна віншую вас, няўрымслівых, апантаных сваёй высакароднай справай, заўсёды адчуваючых пульс часу, з нагоды 75-годдзя выхаду першага нумара «Звязды». Тры чвэрці стагоддзя газета адлюстроўвала тую гісторыю, якая была наканавана нам лёсам. Для многіх на Беларусі яна стала не толькі інфарматарам аб важнейшых падзеях у рэспубліцы і свеце, але і крыніцай, з якой б'юць струменьчыкі жыцця без прыкрасы, такога, якое яно ёсць. Шчыра жадаю ўсяму творчаму калектыву і надалей садзейнічаць станаўленню незалежнай Бацькаўшчыны, не ведаць стомы ў праўдзівым адлюстраванні сучаснасці, плённа працаваць для сваіх чытачоў на ўзбагачаемай вамі ніве нацыянальнага друку. Добрых вам творчых поспехаў і вялікага асабістага шчасця.

В. М. КУЗНЯЦОЎ,
першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

***

Як былы работнік друкарні «Звязда», які ўдзельнічаў у выпуску газеты «Звязда», сардэчна віншую газету і яе супрацоўнікаў з юбілеем. Жадаю ёй не старэць, быць заўсёды справядлівай і аб'ектыўнай.

Былы супрацоўнік друкарні «Звязда»
удзельнік Мінскага падполля
ТУЖЫКАЎ Мікалай Пятровіч.
г. Мінск.

САМЫ БУЙНЫ ПАЖАР—У РАЁНЕ ЛЕБЯЖАГА

Падраздзяленнямі Мінскага гарадскога штаба грамадзянскай абароны вядзецца нялёгкая барацьба з пылаючым тарфянікам у раёне возера Лебяжага—паўночна-заходняя ўскраіна сталіцы. Для парадку ўдакладнім: каб справіцца з квадратным метрам пылаючай зямлі, патрэбна як мінімум адна тона вады, а ў раёне возера Лебяжага гарыць 15 гектараў торфу, што залягае на глыбіні ад паўтара да 5 метраў. Гэта самы буйны пажар у гарадской рысе Мінска. Учора гарадскі штаб ГА на чале з палкоўнікам Анатолем Срыбным правёў проціпажарныя мерапрыемствы з дапамогай магутнай водазаборнай станцыі. Аб выніках барацьбы з агнём паведамім дадаткова.

ЁСЦЬ ТАКАЯ ДЗЯРЖАВА—БЕЛАРУСЬ!

З пастаянным прадстаўніком Рэспублікі Беларусь у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый Генадзем БУРАЎКІНЫМ гутарыць журналіст Анатоль МЯСНІКОЎ

Па Беларусі ён засумаваў і... знерваваўся. З аднаго боку, два гады знаходжання ўдалечыні ад Радзімы (а яна для Генадзя Мікалаевіча заўсёды — з вялікай літары) адарвалі «ад родных ніў, ад роднай хаты», без чаго практычна немагчыма заняцца любімым, Богам наканаваным заняткам: Бураўкін, усё ж, найперш паэт... Адсюль і сум, і перажыванні, хваляванні. А яшчэ — ад неўладкаванасці жыцця і побыту землякоў-беларусаў, што не менш, а можа нават і больш — непакоіць, турбуе, выклікае ўнутраны пратэст: за што?.. Працуючы там, у далёкім і таямнічым Нью-Йорку, ён пераканаўся: ніколькі не горшы беларус за іншых! Дык у чым жа справа?

Сустракаўся я з Бураўкіным і летась — пасля першага году ягонай працы ў ААН. Гаварылі пра многае, але няпэўнасць часу, неспакой у грамадстве не «дазволілі» давесці гутарку да лагічнага завяршэння. Даваць жа «сырыя», накіды ці эскізы, шчыра скажу, не хацелася... Цяпер жа і ўмовы, і сітуацыя (няпростая сабе і не менш складаная і супярэчлівая) — некалькі іншыя...

— Генадзь Мікалаевіч! Разумею: ўражанняў, і ацэнак, і назіранняў у вас процьма... І ўсё ж: што больш за ўсё хвалюе і непакоіць вас як грамадзяніна Рэспублікі Беларусь?

— Пытанне вельмі і вельмі важнае, а для мяне асабіста, я б сказаў — самае галоўнае ў жыцці. У агульных рысах скажу: мяне хвалюе адно... Я бачу жаданне зрабіць рэспубліку самастойнай, суверэннай, але, на жаль, не надта многа бачу дзеянняў дзеля гэтага. Калі мы марылі, каб Беларусь была суверэннай, як кажуць, сярод народ роўных, то што б ні было з поглядамі на сённяшнія, заўтрашнія, на дзень, галоўная ідэя павінна быць адна — самастойнасць.

Мяне хвалюе тое, што, ведаючы і чытаючы бясконцыя заявы аб нашай самастойнасці, на жаль, не заўсёды бачу іх ажыццяўленне. Ідэю і жаданне трэба найперш падтрымліваць справай.

А калі гаварыць канкрэтна, мяне вельмі палохае адчуванне таго, што ў рэспубліцы набліжаецца вельмі цяжкі перыяд у эканоміцы. Спякотнае лета прывядзе да таго, што восенню і зімой мы не далічымся прадуктаў харчавання. Я не бачу актыўных пошукаў варыянтаў выйсця з гэтай сітуацыі.

Самастойная краіна — гэта тая, якая дзеля сваіх інтарэсаў пралічвае ўсе магчымыя варыянты. Ні ўрад, ні парламент, ні іншыя структуры ў нас гэта не дужа робяць. Адзіны ж варыянт — прывычны варыянт членства раней у Саюзе ССР, а цяпер у СНД — не лепшае выйсце. Ён мяне і насцярожвае, і трывожыць. Я не хачу сказаць, што ён найгоршы: ён можа быць і найлепшым, але трэба думаць і ў іншых напрамках.

— Мабыць, і сітуацыю ў грамадстве паспелі ацаніць ужо... Мы тут не заўсёды можам гэта, так бы мовіць, адчуць: што мяняецца, да чаго, у якім кірунку...

— Устрывожыла мяне — нават больш у параўнанні з мінулым годам — нейкая незразумелая, свядомая ці не свядомая, але вельмі актыўная, я б сказаў нават ваяўнічая, шавіністычная кампанія ў рэспубліцы. Улады ж калі не спакойна, то вельмі раўнадушна назіраюць за ёй...

Ну, скажыце: колькі можна весці спрэчак вакол дзяржаўнасці беларускай мовы?! Каму гэта не падабаецца, у таго ёсць магчымасць шукаць іншыя варыянты жыцця, у іншых месцах... Не разумею, чаму раптам у Беларусі ўзняўся такі агалцелы вэрхал супраць беларускай жа мовы? Я не лічу, што Закон аб мовах, іншыя дзяржаўныя акты былі не дэмакратычнымі, але ж... Чаму я, жывучы ў Амерыцы, у Нью-Йорку, які называюць «катлом свету», бачу і адчуваю зусім іншае — супрацьлеглае. Там больш мільёна кітайцаў, але яны не ставяць пытанне аб прызнанні кітайскай мовы дзяржаўнай. Там мільёны лацінаамерыканцаў, яны — іспанамоўныя, але ж таксама не ставяць гэтае пытанне... Яны прыехалі жыць у Амерыку, яны прызнаюць і паважаюць мову ангельскую, якая з'яўляецца ў Амерыцы дзяржаўнай.

— А ў чым справа, на вашу думку, у нас?

— У нейкай, незразумелай мне, дзяржаўнай паблажлівасці. Больш сур'ёзных фармулёвак даваць не хацеў бы...

Глядзіце канкрэтна. Праводзяцца нейкія, невядома кім арганізаваныя, невядома на якіх падставах зробленыя «сацыялагічныя даследаванні», калі бярэцца 1200 ці колькі там чалавек — хоць нас больш дзесяці мільёнаў — і на падставе адказаў гэтых, невядома па якіх крытэрыях адабраных, людзей даюцца ацэнкі. Чаму на ўсё гэта з нейкім незразумелым, прабачце, «почтением» глядзяць улады?!

Не менш, калі не больш, хвалюе мяне і тое, што не бачыцца жадання кіруючых структур захоўваць, цаніць, памнажаць розум нацыі, мазгі людзей... Гэта адносіцца не толькі да інтэлігенцыі, а і да спецыялістаў...

— Прабачце, мы да гэтага вернемся крыху пазней.

Генадзь Мікалаевіч! Так, бясспрэчна, бядот, праблем, нявырашаных пытанняў больш, чым нейкіх зрухаў, хоць бы малых дасягненняў, не кажучы ўжо пра вышыні... Ці не здаецца вам, што рана ці позна, але, не дай Божухна, усё гэта можа выліцца ў сацыяльны выбух?

— Я, як кажуць, не настолькі добра ўжыўся ў тое, што канкрэтна, на месцах, адбываецца ў рэспубліцы, каб рабіць такія вывады, але магу чыста тэарэтычна паразважаць. Гэта, скажу шчыра, я не выключаю, хоць, вядома ж, гэтага не хачу. Чаму? Скончыцца неўзабаве час адпускоў, пачнецца масавае скарачэнне штатаў. Беспрацоўе — рэч страшная. Між тым часам і спякотнае лета, пачнуць людзі, вобразна кажучы, лічыць куранят... А яны будуць вельмі ж дохлыя.

Шчасце Беларусі ў тым, што яна не паспела размежавацца на горад і вёску. У гарадскіх людзей яшчэ вельмі добрыя сувязі з вёскай: у таго бацькі там, у іншага — іншыя родзічы. Вёска ў пэўнай ступені падтрымае горад. Чалавек жа, прывязаны да зямлі, вытрымае: з голаду можа памерці толькі лайдак. Таму і не веру я ў магчымы голад, пра які ўжо сёння многія гавораць так ахвотна. Але калі пачнецца беспрацоўе, калі ў людзей вычарпаюцца харчовыя запасы, — можа ўсё быць... У тым ліку і сацыяльны выбух.

— Якая, на вашу думку, сёння расстаноўка палітычных сіл у Беларусі?

— Мне здаецца, што апошнім часам яна ў прынцыпе не памянялася. Але гаворка цяпер, на маю думку, павінна ісці не пра расстаноўку сіл, а пра **арганізацыю** іх.

Мяркую, што кансерватыўныя сілы — былыя партапаратчыкі, становяцца больш арганізаванымі, больш умелымі, чым сілы дэмакратычныя. Чым гэта можа скончыцца? Думаю, вясёлым гэта не скончыцца.

Хачу зрабіць тут невялічкае адступленне.

Сам я быў у партыі камуністаў. Уступаў у яе свядома і сумленна. Ніякіх кар'ерысцкіх намераў не меў, быў тады маладым чалавекам. Лічу, што аддаў КПСС і свае лепшыя гады, і чэсныя сілы — хітрыць тут няма чаго і зусім няварта. Была гэта, адным словам, рэальнасць жыцця. Аднак лічу, што партыя павінна ацаніць сваё існаванне, сваю ролю.

Такіх, як я, было ў партыі многа. Можа быць, былі і сапраўды людзі, якія верылі, што Брэжнеў — вялікі ленінец, класік марксізму-ленінізму... Я такім не быў. Партыя павінна даць ацэнку сваёй гісторыі. Яе віна ў тым, што яна цярпела такіх «лідэраў», як Леанід Ільіч ці Чарненка, што яна арганізоўвала антынародныя акцыі. Гэта для мяне бясспрэчна. А ўскладваць віну на радавых членаў, як гэтага многім хочацца зараз, няправільна і не сумленна.

Лічу сёння, што, на жаль, арганізоўваюцца, аб'ядноўваюцца не лепшыя сілы партыі. Гэта тыя сілы, якія спаўна можна назваць рэваншысцкімі, сілы, якія хочуць улады.

— Генадзь Мікалаевіч! Два гады вы жывяце і працуеце ў ЗША, у ААН. У адных выпадках вы прадстаўляеце там суверэнную незалежную краіну, у другіх — мала каму вядомую Рэспубліку Беларусь. Што вы асабіста адчуваеце ў тым і ў другім выпадках? Асабліва цяпер — на стыку часоў, а, магчыма, і эпох... Як вам удаецца прадставіць рэспубліку, паднесці яе ці што?..

— Найперш хачу катэгарычна запярэчыць тым людзям, якія лічаць, што пра Беларусь у свеце пачалі ведаць толькі тады, калі яны з'явіліся ў кіраўніцтве рэспублікі. Няпраўда гэта! Беларусь як краіна сапраўды мала вядомая, але гэта абсалютна не значыць, што толькі яны, гэтыя новаз'яўленыя лідэры, прынеслі ёй вядомасць. Я б так сказаў: Беларусь дала ім вядомасць... Беларусь дала ім магчымасць выйсці ў свет... Яны блытаюць гэтыя рэчы!

У чым жа справа адносна таго, што пра нашу краіну мала ведаюць у свеце? А справа зноў жа ў рэаліях. Мы былі часткай Савецкага Саюза. Тым не менш, Беларусь з'яўляецца членам - заснавальнікам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Але не сакрэт, што раней наша членства ў ёй было чыста фармальным. Кожнае выступленне беларускіх прадстаўнікоў на пасяджэннях візіравалася ў «старэйшых братоў» з Масквы, ды і лічыліся, раіліся таксама толькі з «белакаменнай».

Цяпер жа, калі канчаткова распаўся Саюз ССР, калі ўтварылася Садружнасць Незалежных Дзяржаў — а я, дарэчы, прыхільнік гэтага ўтварэння — Беларусь, бясспрэчна, выклікала выбух цікавасці, асабліва — пасля Белавежскіх пагадненняў. Думаю, гэта адчулі ўсе прадстаўнікі рэспублікі за мяжой. Гэта цікавасць, аднак, можа і знікнуць, калі мы не падтрымаем, не дапаможам ёй.

— Чаму ж так?

— Справа не толькі ў тым, што людзі спакваля разбяруцца, што Беларусь — гэта частка кантынента паміж Польшчай, Расіяй і Прыбалтыкай. Цікавасць да нас найперш павінна быць у тым, што ёсць на Зямлі такі **народ**, такая **нацыя**, такая **дзяржава**... А тое, што значыць гэтая дзяржава, нам і трэба будзе яшчэ сказаць свету. Сказаць, які ў нас **эканамічны патэнцыял**, якія нашыя **палітычныя кірункі**... Усё гэта мы толькі-толькі пачынаем даказваць. І ўпусціць магчымасць заняць «свой пачэсны пасад між народамі» нам, вядома ж, нізавошта нельга.

Мая пазіцыя наконт гэтага адназначная. Усё важнае, галоўнае і самае патрэбнае робіцца не на трыбунах міжнародных сходаў і арганізацый, а тут, у рэспубліцы. І калі мы дакажам тут, на месцы, найперш — самі сабе, што мы — самастойныя, мы — годныя, мы можам справіцца з цяжкасцямі,— нам будзе ўсё гэта вельмі лёгка даказваць і ў свеце. Калі ж гэтага не будзе тут — пры ўсіх нашых дыпламатычных здольнасцях, пры ўсім нашым красамоўстве — нам будзе вельмі і вельмі цяжка.

Прадстаўляць, ці, як ты, Анатоль, сказаў, падносіць Беларусь у ААН, а праз яе — і ва ўсім цывілізаваным свеце, найперш даводзіцца праз асноўны механізм дзейнасці прадстаўніцтва Беларусі (а яно, дарэчы, складаецца ўсяго толькі з дзесяці чалавек: шасці дыпламатаў і чатырох тэхнічных работнікаў) — работа праз сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, праз камітэты і камісіі, праз кантакты з рознымі місіямі, што там ёсць. Сказаць, што спраў шмат, значыць, не сказаць, нічога — іх у прамым сэнсе слова процьма...

— Генадзь Мікалаевіч, калі можна, некалькі пытанняў, як кажуць, з іншай оперы... Скажам, як быў успрыняты там, за акіянам, факт узнікнення СНД, названы, дарэчы, у нас асобнымі палітыкамі «Белавежскім путчам»?

— Цяжка, ды і немагчыма казаць за ўсю Амерыку, таму выкажу асабіста свае назіранні і ўражанні.

Успрынята ўсё было неадназначна. Некаторыя, у тым ліку і нашы калегі-дыпламаты, лічылі, што гэта — акт неканстытуцыйны, юрыдычна не зусім апраўданы. Большасць жа меркавалі, што гэта непазбежны, і ў той форме, у якой акт адбыўся, — не горшы варыянт.

Што ж датычыцца мяне, то, паўтараю, я — прыхільнік СНД. Я лічу, што ў той форме, у якой быў Савецкі Саюз, ён павінен быў разваліцца, рухнуць. Але дзеля таго, каб не парушаліся эканамічныя, культурныя, іншыя сувязі, нейкую новую форму «сям'і», форму еднасці трэба было захаваць. І ў гэтым плане **Садружнасць**, а калі яшчэ задумацца над другімі словамі —**Незалежных Дзяржаў** — гэта нармальная, цывілізаваная форма існавання ў сусветным супольніцтве.

Акрамя ўсяго іншага, я стаў удзельнікам гістарычнай, так бы сказаць, падзеі. Ад імя Расіі, Украіны і Беларусі я адвозіў дакументы Белавежскай сустрэчы ў Вашынгтон і ўручаў іх дзяржаўнаму сакратару ЗША Джэймсу Бейкеру для таго, каб той перадаў пагадненні прэзідэнту Джорджу Бушу. Скажу адразу: стаўленне да падзей у дзярждэпартаменце было паважлівым і вельмі сур'ёзным. Там лічылі — а я думаю, што так яно і ёсць, што гэта — новы гістарычны этап. Наколькі мы зможам выкарыстаць яго — гэта ўжо іншая гаворка.

— Вернемся тады яшчэ больш назад — у жніўні 1991-га вы таксама былі на амерыканскім кантыненце. Дык як былі ўспрыняты тыя падзеі?

— Вось гэта было жахліва. Памятаеш, незадоўга да путчу я быў у Мінску ў адпачынку. Не скажу, што я не адчуваў павеваў будучых падзей. Нават па адносінах да мяне, маёй работы ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый... У рэспубліканскай прэсе былі тады публікацыі, у якіх сцвярджалася, што я там нібыта цалуюся з фашыстамі, што мяне трэба тэрмінова адклікаць, што я не маю права — найперш маральнага — быць прадстаўніком рэспублікі... Усё гэта было. Я разумеў: гэта не проста так. Гэта было праяўленне пэўных працэсаў у грамадстве. Але, скажу шчыра, я не думаў, што адбудзецца тое, што, урэшце, і адбылося...

(Заканчэнне на 2-й стар.).

«З ХАЛТУРАЙ НАМ ПРОСТА НЕ ВЫЖЫЦЬ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

БІП — ГЭТА:

Тры спецыялізацыі: знешнеэканамічнае прававое забеспячэнне, гаспадарчае права і фінансавае права. Завочная і вочная форма навучання. Апошняя ўжо складае 400 чалавек з улікам першага набору навучэнцаў у мінулым годзе.

Скептыкам паведамляю, што конкурс у гэтым годзе ў інстытуце склаў прыблізна 2 чалавекі на месца. Кожны шосты навучэнец — медаліст.

Дарэчы, выпускнік курса «знешнеэканамічнае прававое забеспячэнне» атрымлівае адразу дзве спецыяльнасці: юрыста і перакладчыка. Пяць дзён інтэнсіўнай моўнай падрыхтоўкі ў тыдзень даюць яму гэтае права. Спецыялізацыя «фінансавае права» арыентуецца на новыя банкаўскія ўстановы, камерцыйныя структуры, страхавыя кампаніі і будучую падатковую паліцыю.

Ёсць у Сцяпана Сокала задумка: стварыць яшчэ адну спецыялізацыю па зямельнаму ці сельскагаспадарчаму праву. Прыватная ўласнасць на зямлю і ўсе працэсы, з ёю звязаныя, — рэнта, арэнда, купля-продаж — проста вымусяць гэта зрабіць.

ПРЫВАТНЫ — ГЭТА САПРАЎДЫ НЕ ДЗЯРЖАЎНЫ

Вучэбныя планы ў БІПе такія ж, як і на любым паважаючым сябе юрыдычным факультэце любога ўніверсітэта. Той жа набор груп слухачоў. Тыя ж вучэбныя гадзіны. Вось толькі наведвальнасць істотна адрозніваецца ад «дзяржаўнай». Ч. Барташ паведаміў, што калі ў радыётэхнічным інстытуце яна складае прыблізна трыццаць працэнтаў, то ў БІПе — восемдзесят. Грошы — вялікая рэч. Асабліва, калі яны заплачаны за тваю адукацыю.

Адрозніваецца БІП і адносінамі да выкладчыцкага саставу. Аплата іх на 10—15 працэнтаў вышэй, чым у дзяржаўных ВНУ. Але патрабаванні адпаведныя. Кантрактная сістэма. Нават калі ты прафесар і сем разоў доктар, але да цябе не ходзяць студэнты, адміністрацыя інстытута з табой развітваецца хутка і без асаблівага шкадавання. За колькасцю ж кафедраў і выкладчыкаў БІП не гоніцца хоць бы па той прычыне, што колькасць — гэта далёка не заўсёды якасць. Асабліва ў галіне адукацыі. Ёсць адрозненні і ў дадатковых вучэбных курсах. У БІПе выкладаюцца рыторыка, прававая сацыялогія, латынь і лацінскія юрыдычныя фразеалагізмы, мікра- і макраэканоміка і шэраг іншых, якія цяжка знайсці ў БДУ і іншых ВНУ рэспублікі.

Дыплом БІПа ад дыплома любога ВНУ нічым не будзе адрознівацца. Спецыяльнасць — юрыст. А вось метадычныя распрацоўкі інстытута можна сказаць унікальныя. Цяпер жа фактычна няма падручнікаў па праву. Дык вось, у БІПе па кожнаму вучэбнаму курсу ёсць пяць-шэсць лекцый, «збітых» у адну брашуру. Такія брашуры ёсць у кожнага студэнта інстытута. Іх могуць прыдбаць той жа БДУ, Акадэмія ўпраўлення пры Савеце Міністраў РБ, Гомельскі, Гродзенскі ўніверсітэты і іншыя.

А С. Сокал плануе восенню выдаць брашуры аб замежным арбітражы і ўмовах пастаўкі тавараў паміж дзяржавамі СНД. Згадзіцеся, гэта актуальна, а для правазнаўцы яшчэ і неабходна.

Трэба дадаць, што БІП пільна сочыць за змяненнямі ў галіне права не толькі «блізкага», але і «далёкага» замежжа. Да таго ж, вывучаецца больш грунтоўна права той краіны, мову якой вывучае студэнт. Калі, напрыклад, нямецкая — то Аўстрыі, Германіі і г. д.

ЦІ МОЖНА ГАВАРЫЦЬ У БІПе АБ МІЖНАРОДНЫХ НОРМАХ НАВУЧАННЯ!

С. Сокал лічыць, што можна. Ва ўсякім выпадку, еўрапейскі адукацыйны цэнтр з Бельгіі зацікаўлены ў кантактах менавіта з БІПам. Рэктар апошняга лічыць, што філіял інстытута мог бы выкладаць у той жа Бельгіі курсы па вывучэнню славянскага права. Для іншаземцаў пакуль больш загадкавае апошняе, чым славянская душа.

Некаторых студэнтаў і выкладчыкаў БІП думае накіроўваць на стажыроўку за мяжу. Вядома, за іх кошт. Прынцып просты: хочаш быць на ўзроўні сусветных патрабаванняў — плаці.

ЦІ МІЛЬЯНЕР РЭКТАР БІПа!

Не. У яго, а таксама і прарэктараў, такі ж аклад, як і ў іншых рэктараў і прарэктараў іншых вышэйшых навучальных устаноў. Што датычыцца грошай, якія атрымліваюцца ад платы за вучобу студэнтаў, то яны ў першую чаргу ідуць на развіццё матэрыяльна-тэхнічнай базы. У БІПе разумеюць, што з халтурай яны проста не выжывуць у сучасных умовах. Хто ж будзе плаціць за дрэннае навучанне?

Калі астатнія ВНУ могуць разлічваць на падтрымку дзяржавы, то інстытут правазнаўства — толькі на ўласныя сілы.

Таму некаторым і здаюцца фантастычнымі памеры платы за вочную форму навучання: 24 тысячы за год, калі ў цябе няма спонсараў, і, калі яны ў цябе ёсць, — на 5—6 тысяч больш у залежнасці ад выбранай спецыялізацыі. Завочная абыходзіцца значна танней — 8 тысяч.

Для параўнання магу сказаць, што тры дні навучання майстэрству менеджэра ў Сочы каштуюць 29 тысяч. А некаторыя прадстаўнікі паўднёвых рэспублік гатовы выплаціць грошы за ўсе пяць гадоў вучобы адразу, толькі б ім далі дыплом інстытута.

ПРАБЛЕМЫ

Іх шмат, як і ў звычайнай ВНУ, ды плюс яшчэ ўсе пакуты «наваробджанага». Плюс адсутнасць закона аб адукацыі.

ІДЭІ

Іх таксама шмат. Галоўная з іх, на думку С. Сокала, — стварэнне Асацыяцыі недзяржаўных навучальных устаноў. Аднаму заўсёды цяжка. Праўда, ёсць пры БДУ інстытут сучасных ведаў, але яго профіль значна адрозніваецца ад профілю БІПа. Не за гарамі, на думку С. Сокала, і сістэма гувернёрства, і пастаянная практыка прыватных класаў у сярэдніх школах. Што ні кажы, а самай прэстыжнай адукацыяй на Захадзе лічыцца прыватная.

Таму БІП думае стварыць свае філіялы не толькі ў Беларусі, але і ў краінах СНД. Прапановы такія ёсць. І ўвасабляць іх у жыццё трэба. Таму што, калі мы не будзем шукаць новых падыходаў у эканоміцы, палітыцы, адукацыі, то ніколі не выйдзем са звычайнага кола шэрасці і ўсеагульнай роўнасці ва ўсім. Таму што абрыдла непрафесійнасць і некампетэнтнасць нашых спецыялістаў. Таму што ёсць попыт, а значыць, павінна быць і прапанова.

Аляксандр КОКТЫШ.

Для тых, хто жадае звярнуцца ў інстытут, паведамляем адрас і тэлефон прыёмнай камісіі: г. Мінск, пр. Ракасоўскага, 166-а, тэл. 47-43-82.

ДА 1000-ГОДДЗЯ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЫ НА БЕЛАРУСІ







Жыве ў вяках імя святое

Святою завём мы нашу Бацькаўшчыну: шматпакутную, але не зломленую, не страціўшую надзею, захаваўшую веру.

Цяжка пералічыць усе гарады, мястэчкі, вёсачкі, дзе гісторыя Беларусі пісалася разам з гісторыяй яе праваслаўнай царквы. У гэтым шэрагу асобнае месца належыць старажытнаму Полацку, дзе тысяча гадоў таму назад была заснавана першая на нашай зямлі епіскапская кафедра. Гэта падзея далёкай мінуўшчыны супала па часе з фарміраваннем асноў старажытнабеларускай дзяржаўнасці і культуры.

Нібы бясконцая плынь стагоддзяў, цячэ паміж зялёных узгоркаў рака Палата. Адлюстроўваецца ў ёй бяздонны блакіт, белыя сцены храмаў, залатыя крыжы на купалах. Полацкі Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр — найвялікшая каштоўнасць нацыянальнай гісторыі і культуры. Тут захоўваецца прах святой прападобнай Ефрасінні Полацкай — нашай першаасветніцы, чыя постаць упрыгожвае гісторыю Бацькаўшчыны, з'яўляецца яскравым узорам любові да Айчыны, прагі да ведаў, шчырасці да людзей.

Шмат перацярпелі сцены манастыра: здзекі сваіх і замежных вандалаў, вульгарны атэізм і «матэрыялістычнае мысленне». Сёння частка яго пабудоў ужо адноўлена, у іншых працуюць рэстаўратары і будаўнікі. Насельніцы манастыра нясуць паслушэнства ў гонар святой Ефрасінні — гаспадарнічаюць, займаюцца з юнымі гараджанамі ў нядзельнай школе, аднаўляюць страчаныя старонкі гісторыі полацкіх храмаў.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

НА ЗДЫМКАХ: ◆ Крыжаўзвіжанскі сабор манастыра. ◆ Святая Сафія Полацкая. Ікона XII стагоддзя.

◆ Тут захоўваецца прах святой Ефрасінні.

◆ У аднаўленні старажытных храмаў прымаюць удзел паломнікі грэчаскай праваслаўнай царквы са Злучаных Штатаў Амерыкі на чале з протаіерэем Эмануілам.

ЁСЦЬ ТАКАЯ ДЗЯРЖАВА— БЕЛАРУСЬ!

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Сапраўдным патрасеннем стала для мяне тое, што мы, прадстаўнікі Беларусі, аказаліся проста забытымі. Мы былі абсалютна выключаны з жыцця — як бы мы там ні працавалі: добра ці дрэнна. Але ж мы — часцінка Беларусі. Нам жа не паступала ніякай інфармацыі. З Беларусі не было ніводнага гуку.

Але калі браць факталагічны бок, мы былі інфармаваны больш за іншых, больш, чым вы тут. Практычна кругласутачна «Сі-Эн-Эн» вяла перадачы з Масквы: у раёне маскоўскага «Белага дома» працавалі тры камеры гэтай тэлекарпарацыі. А пра тое, як успрымала гэта родная Беларусь,— мы зусім не мелі інфармацыі. І ў гэтым сэнсе нам было і трывожна, і страшна.

Калі я ўбачыў прэс-канферэнцыю «гэкачэпістаў», сказаў: гэтая «ўлада» не пратрымаецца і тыдня... Яна ж, аказалася, не пратрымалася і трох дзён. Было відавочна, што сілы гэтыя — неразумныя, што яны — не прагрэсіўныя, не дэмакратычныя. Такое было адназначнае ўспрыняцце.

— А як, на вашу думку, можа быць «адзначана» гадавіна тых падзей?

— Забывацца пра такія падзеі, думаю, ніяк нельга. Для мяне страшна тое, што за час, які мінуў пасля путчу, адбылося... Спачатку гэтых «гэкачэпістаў» мы адназначна «рабілі» ворагамі. Потым мы пачалі з імі «разбірацца». Цяпер жа ў народзе іх пачынаюць лічыць ледзь не разумнымі людзьмі, якія хацелі выратаваць дзяржаву. Я іх не ведаю як людзей, не хачу нічога за іх гаварыць, можа быць і сапраўды было ў іх такое жаданне. Адзінае, у што я не веру, гэта тое, што яны прынеслі б карысць дзяржаве і гістарычнаму развіццю. Іх інтэлектуальны ўзровень, іх маральнасць ні ў якім разе не маглі быць гарантыяй таго, што яны зрабілі б народу карысць. Ні працэсу дэмакратызацыі, ні эканамічным рэформам гэтыя людзі не паспрыялі б. Тое, што іх гісторыя асудзіла, кінула іх на задворкі,—заканамерна... Ну, хіба гэта гістарычныя фігуры: Паўлаў, Язаў, Кручкоў?! Калі мы ўжо апусціліся да таго, што такія «фігуры» могуць рабіць павароты ў лёсе нашай дзяржавы, то нам трэба вельмі сур'ёзна задумацца: да чаго ж мы дажыліся...

— Генадзь Мікалаевіч, якой бачыцца вам будучыня пастаяннага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь пры ААН?

— Пачну крыху з недалёкай гісторыі. Яшчэ зусім нядаўна ў рэспубліцы раздавалася шмат галасоў: маўляў, існаванне прадстаўніцтва Беларусі ў ААН — марная, пустая трата дзяржаўных грошай, часу, сіл... Сцвярджалі, што прадстаўніцтва ў ААН нічога Беларусі не дае, у ім проста няма неабходнасці... Але я асабіста пераканаўся ў іншым і сёння магу цвёрда і адназначна сказаць: наша прадстаўніцтва у ААН неабходна. Не буду ўдавацца ў нейкія там дэталі, а скажу толькі вось аб чым.

Дзесяцігоддзямі дабіваюцца некаторыя краіны таго, каб стаць членамі ААН. Прычым, як маленькія краіны, так і вялікія.

— Дык што ж такое прысутнасць у ААН?

— Па-першае, гэта рэальнае, практычнае сцвярджэнне самастойнасці. Па-другое, магчымасць удзелу ў жыцці ўсяго свету. Вось што такое ААН. І першае, і другое нам сёння **трэба** як паветра. Наша прысутнасць у ААН павінна, такім чынам, быць абавязковай.

Кожны ўдзел у пэўнай арганізацыі накладае нейкія абавязкі. Тое, што мы ў гэтым свеце ёсць, тое, што мы прымаем у яго жыцці ўдзел — гэта не толькі наша шчасце, гэта і адзнака нашай сапраўднай самастойнасці.

— І якую практычную рэальнасць вы бачыце ў ААН для Беларусі?

— Бачу найперш наступнае — вырашэнне трох блокаў праблем: эканоміка, экалогія, уключаючы Чарнобыль, і правы чалавека. Нам яны не даюць спакою ў тым, каб вывесці сябе на вопыце іншых, каб, даруйце, не вынаходзіць веласіпед, а ўзяць усё лепшае з таго, што назапашана чалавецтвам. У той жа эканоміцы, рынкавых адносінах нам патрэбна не сляпое капіраванне таго, што ёсць ужо ў вопыце той жа Амерыкі, Францыі ці Італіі... Нам патрэбны прынцыпы функцыяніравання рынкавых адносін. А экалагічныя праблемы? Яны ж у нас такія балючыя! А правы чалавека?! Мы яшчэ не выйшлі нават на ўзровень разумення кожным чалавекам таго, якія ў яго ёсць правы і абавязкі. Скажу, напрыклад, хоць гэта можа выглядаць і смешным: у Амерыцы любы чалавек, які нават начуе дзесьці пад мостам, жыве на падачкі, адчувае сябе як грамадзянін вельмі высока і годна. І паспрабуйце над ім паздзекавацца... А ў нас чалавек, які робіць хоць што-небудзь, не заўсёды можа сказаць пра сябе: я —грамадзянін, свабодны чалавек рэспублікі.

Вось гэта і ёсць тры «гнязды» праблем, якія ў ААН трэба вырашаць — праз удзел у жыцці сусветнай супольнасці. Трэба браць усё лепшае і пераносіць сюды, у рэспубліку.

Адсюль і лічу: нам трэба ўмацоўваць службу ў ААН. Так, патрэбны нам дыпламатычныя прадстаўніцтвы ў асобных краінах, але ж у Нью-Йорку сапраўды сыходзяцца ўсе шляхі-дарогі. І чым больш мы будзем адстойваць сваю самастойнасць, тым больш нас будуць паважаць у Арганізацыі Аб'ядначых Нацый.

— У гэтай сувязі вось такое пытанне: як успрымаюцца вашы прапановы, ідэі, пажаданні тут, у Мінску?

— Як кажуць іншы раз рускія, «хороший вопрос».

У большасці, а можа і ва ўсіх кіраўнікоў рэспублікі ёсць жаданне і разуменне неабходнасці сцвердзіць сябе ў свеце. Але таму-сяму не хапае яшчэ адчування рэальнасці крокаў да гэтага. Наша грамадства і людзі не прывучаны яшчэ да таго, што ёсць законы міжнародных адносін, міжнародны этыкет, міжнародны пратакол. На жаль, не прывыклі да іх і некаторыя нашы кіраўнікі. Жаданне ёсць, а вось рэальнае адчуванне механізму ўсяго гэтага бывае не заўсёды. Аднак прапановы, якія могуць пайсці і ідуць на карысць рэспублікі, успрымаюцца адразу, безумоўна. А вось як іх рэалізоўваць у канкрэтных дзеяннях і ўмовах, вопыту нам не хапае.

Мы павінны дажыць да таго, каб пазіцыі і краіны, і канкрэтнага чалавека пры галасаванні ў ААН не былі абсалютнымі. А мы ж пакуль што блытаем, змешваем гэтыя паняцці. Так, калі чалавек выдатна прадстаўляе пазіцыю краіны, гэта шчасце. Але заўсёды пазіцыя краіны павінна быць вышэй пазіцыі чалавека.

Часу на тое, каб узгадніць тую ці іншую пазіцыю з краінай, якую прадстаўляе ў ААН той ці іншы чалавек, не заўсёды хапае.

— Прабачце, а з кім вы ўзгадняеце гэту пазіцыю?

— Рэальна я прадстаўляю там суверэнную Беларусь і пасада мая называецца пастаянны прадстаўнік РБ. А ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі не ўсе гэта разумеюць і лічаць ледзь не «сваім» падначаленым... Так, у апаратыўных пытаннях, рабочых праблемах мы павінны кантачыць, дзейнічаць разам, у імя агульнай справы. Гэта — нармальна. Калі ж чыноўнікі перавышаюць свае паўнамоцтвы, я асабіста ўспрымаю гэта балюча, і няхай яны на мяне не крыўдуюць, калі я ім адказваю рэзка. Я не прадстаўнік міністэрства, я — **прадстаўнік рэспублікі.**

— Тым не менш, вы ж уваходзіце ў іхні апарат?

— Прабач, Анатоль, гэта ўжо прамашкі нашага заканадаўства. Да гэтага часу ў нас няма статуса прадстаўніка Беларусі за мяжой. Я шмат разоў ставіў гэтае пытанне, стаўлю яго і зараз, але...

Вярхоўны Савет павінен тут выправіць прамашку. Хто такі прадстаўнік РБ за мяжой, каму ён падпарадкоўваецца, праз каго ідуць аператыўныя рабочыя ўзаемаадносіны і сувязі — гэта ўсё трэба вызначаць.

— Генадзь Мікалаевіч, а вось такое пытанне: ці прыкмецілі вы, ці адчулі — стала ў нас менш нацыянальнага нігілізму ці не? Я памятаю, летась вы моцна на гэта крыўдавалі...

— Сёння маё адчуванне такое, што нацыянальны нігілізм ужо пачынае ў нас жыць у дзяржаўных структурах. На чым я грунтую такі вывад? Я разумею: гэта вельмі сур'ёзнае палітычнае пытанне і да мяне могуць быць прад'яўлены абвінавачванні... А грунтую я гэта на канкрэтных прыкладах: так ужо прывык я ставіцца да справы, хоць шмат і цярпеў, прынамсі, менавіта за гэта.

Вось газета «Рэспубліка» — орган Савета Міністраў рэспублікі. Даруйце, што гэта такое: акрамя загалоўка і яшчэ дзвюх-трох фраз, там жа беларускага нічога няма. Што гэта, як не нацыянальны нігілізм? Я бяру маю радзіму — Віцебшчыну. Вось паехаў я туды на пару дзён, пабег у кіёск, купіў усе газеты і, акрамя «Віцебскага рабочага», усе яны фактычна рускамоўныя. Бяру далей — службы Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў: я зноў бачу там толькі рускую мову. Выступаю на прэс-канферэнцыі ў Міністэрстве замежных спраў, «Народная газета» дае справаздачу і мяне недакладна цытуюць... Чаму? Ды не таму, што карэспандэнт быў настроены супраць мяне, а таму, што ён не разумеў... беларускай мовы, на якой я гаварыў.

Для мяне ўсё гэта — жах. Паўтараю: у незалежнай самастойнай рэспубліцы ідзе ашалелая антыбеларуская кампанія.

— Генадзь Мікалаевіч, ці ведаеце вы, чым жыве сёння беларуская нацыянальная інтэлігенцыя?

— Не ведаю.

— Ведаеце! Не хочаце казаць? Выказваць свае пазіцыі і погляды на ўсё гэта? Усе ведаюць жабрацкае становішча інтэлігенцыі... А вы не ведаеце?..

— Пра жабрацтва ведаю. Але гэта вельмі і вельмі баліць мне.

— Што будзем рабіць?

— Скажу табе рэзка, груба і прама, і, калі ласка, не змякчай гэта. Не толькі ў нас у рэспубліцы, а ў Расіі, іншых суверэнных дзяржавах ідзе барацьба супраць мазгоў нацыі. На таленты, на дасведчанасць накідваюць эканамічную пятлю і заціскаюць яе. Два гады жыву я ва ўмовах развітога капіталізму і ведаю: там ніводнага даляра ўпустую не трацяць. Але там ёсць разуменне, што ў нацыі павінен быць **дух.** Што такое дух нацыі? Гэта таленты, гэта — інтэлігенцыя. На падтрымку яе ідуць падаткі, і падаткаплацельшчыкі гэта разумеюць. У нас жа падаткі бяруць непамерныя, а вось на што трацяцца яны — наўрад ці хто ведае дакладна...

На захаванне здароўя нацыі, на падтрымку таленавітых людзей, на адукацыю і дзіцячыя ўстановы — вось куды павінны ісці нашы з вамі падаткі.

Сёння дзяржава інтэлігенцыю абражае, зневажае. І гэта крыўдна і балюча.

— Вашы падыходы да ідэі прэзідэнцкай улады ў Беларусі. Летась вы, здаецца, былі за яе...

— Не, летась я быў у разгубленасці, дакладней — у няпэўнасці. У няпэўнасці я і сёння.

— Чаму ж?

— Таму што рэальна гледзячы на становішча ў рэспубліцы, лічу, што прэзідэнцтва было б карысным. Але калі я чытаю довады супраць прэзідэнцкай улады, у тым ліку і аргументы Станіслава Шушкевіча, які пакуль што «за» парламенцкую форму кіравання Беларуссю, таксама пачынаю сумнявацца...

— А вы можаце рызыкнуць на прагноз: чаму Шушкевіч на такой пазіцыі?..

— Думаю, што гэта ідзе ад ягонай чалавечай сціпласці і, можа быць, крышачку ад ягонай беларускай абачлівасці. Для таго, каб у Беларусі навесці парадак, якога сёння няма, прэзідэнт ёй, лічу я, патрэбен. Добра ведаючы і паважаючы Шушкевіча, скажу: ён вельмі баіцца абвінавачванняў у таталітарызме. Але гэта, паўтараю, мая асабістая ацэнка.

— А вашы адносіны да рэферэндума?

— Адназначныя: ён павінен быць! І не толькі быць — ён непазбежны. Я лічу: **гістарычна** рэферэндум непазбежны. Парламент сваімі дзеяннямі, сваімі рашэннямі паказаў, што ён многіх рэчаў не тое што не можа вырашыць, ён — не хоча іх вырашаць. І нават больш таго,— не хоча іх заўважаць. У гэтым — трагедыя нашага беларускага парламента. Як чалавек, які знаходзіцца далёка ад радзімы, я бачу, што большасць законаў, даруйце, спісаны з законаў Расійскай Федэрацыі. І калі ў парламенце гэтага не бачаць ці не разумеюць,— нам гэтага не зразумець з табой. Калі дэпутаты не чытаюць законы, то я іх — чытаю...

Так, ні эканамічная, ні экалагічная сітуацыі рэферэндуму не спрыяюць. Але ж хто мог падумаць, што так будзе.

— Ці ёсць, на вашу думку, у рэспубліцы, сапраўдныя лідэры, тыя, за кім, як кажуць, можна пайсці?

— Лідэры ёсць, ім трэба даць правы. Найперш я лічу лідэрам рэспублікі Станіслава Шушкевіча — чалавека разумнага, узважлівага. Ісціну ён можа знайсці заўсёды. Другі лідэр — Вячаслаў Кебіч. Ягоны моцны бок — гаспадарніцтва. Ён ведае, прадбачыць: куды можа павярнуцца справа і куды яна ўрэшце павернецца... Да лідэрства Вячаслаў Францавіч падрыхтаваны добра.

А да недахопаў абодвух іх я найперш аднёс бы няўменне спрагназаваць некалькі варыянтаў развіцця падзей і сітуацый. Аднаварыянтнасць — іхні моцны недахоп.

— Генадзь Мікалаевіч! Я ведаю, вы і асабіста, і па рабоце падтрымліваеце вялікія і трывалыя сувязі з беларускай эміграцыяй. Яшчэ ўчора гэта было для вас небяспечна — найперш, так бы мовіць, для службовай кар'еры. Сёння, дзякуй Богу, мы глядзім на эміграцыю іншымі вачамі: яна прызнана афіцыйна, з ёй пачынаюць лічыцца, прызнаваць яе ўклад у нашу агульную гісторыю і культуру...

— Так, з гэтымі людзьмі я сустракаюся і супрацоўнічаю вельмі часта. У беларусаў у Злучаных Штатах і Канадзе няма такой магутнай дыяспары, як, скажам, у рускіх, украінцаў ці армян. Аднак і сярод нашых эмігрантаў ёсць такія, пра якіх забываць нельга ніколі. Несправядліва абылганыя, забытыя, яны апынуліся часам на Захадзе не па ўласнай волі. Сярод іх ёсць нямала людзей разумных і таленавітых, ні ў чым не вінаватых перад радзімай... Яны, несумненна, заслугоўваюць увагу і павагу з нашага з вамі боку.

— А што вы можаце сказаць пра лёс крыжа Ефрасінні Полацкай, у пошукі якога выязджала ў ЗША цэлая місія? Здаецца, і надалей хто-ніхто не супраць «пашукаць» яго там...

— Думаю, знайсці яго будзе няпроста. Дарэчы, эміграцыя з Беларусі сцвярджае, што ён «згубіўся» дзесьці ў запасніках НКУС — КДБ...

— Што ж, Генадзь Мікалаевіч, пагутарылі, здаецца мне, шчыра, па-сяброўску... Плёну вам і здабыткаў у дзейнасці ў імя Бацькаўшчыны! Толькі ж і пра паэзію не забывайце: яна ж у вас — у крыві...

— Дзякуй на добрым слове. Такія гутаркі мяне і натхняюць, і ачышчаюць. А «Звяздзе» жадаю новых поспехаў і вышынь. Вас чытаюць, і хачу спадзявацца, будуць чытаць і надалей — у тым ліку і там, за акіянам.

БАГАЧ, БЯДНЯК, ЖАБРАК...

У нашым перакуленым дагары нагамі грамадстве жабракі, па чутках, ледзь ці не самыя забяспечаныя людзі. Але «аматару ад жабрацтва» разлічваць на фантастычныя заробкі хутчэй за ўсё не варта: расказваюць, што існуе ўсеагульная мафіёзная арганізацыя жабракоў, якая пільна ахоўвае кожнае «рабочае месца», злосна помсцячы чужынцам, што асмельваюцца канкурыраваць з «убогімі» мафіёзі.

У падземным пераходзе каля ГУМа бабулька гэтая з'явілася нядаўна — дзесьці каля месяца назад. Неверагодна старая, высахлая зусім — у чым толькі душа трымаецца? — яна штодзённа, як на працу, прыходзіць сюды і стаіць з раскрытай далонькай, нізка схіліўшы галаву. Дзень у дзень, з ранку да вечара; бывае, прысядзе на свой клуначак, але часцей — стаіць, быццам на векі вечныя застылая ў сваёй жаласнай позе. Хіба што прашэпча благаславенне якой-небудзь добрай душы, што ўкладзе ў старэчую руку скамечаны рубель...

Пенсіі бабулька не атрымлівае. Усё жыццё прапрацаваўшы разам з мужам на будоўлі спачатку ў Башкірыі, потым у Крыме, па маладосці і думаць ніколі не думала пра нейкія там даведкі, якія так спатрэбіліся ў старасці. Даказаць без іх, што калісьці працавала — і сезонным поварам, і нават грузчыцай — яна не змагла. Так і стала, не напрацаваўшы патрэбнага стажу, дзяржаўнай утрыманкай са штомесячнай дапамогай у 150 рублёў.

— А дачушка мая спаралізаваная ў бальніцы ляжыць. І муж яе кінуў — каму хворая жонка патрэбна? — Я ўжо не раз пашкадавала, што пачала яе распытваць, дакараючы сябе за ўласную жорсткасць: старая расплакалася. — Дачушцы маёй за шэсцьдзесят гадочкаў ужо будзе, мне — восемдзесят. Ад каго дапамогі чакаць? Як муж быў, жылі на яго пенсію. А памёр — грошай не стала. І на хаўтуры патрацілася. Цяпер людзі толькі мяне і пашкадуюць...

Але ў пераходзе жабракоў шкадуюць не часта. Спяшаючыся па справах, не кожны знойдзе час выцягнуць з кашалька грашовую паперыну або адшукаць колькі дробных манетак.

Праўда, менеткамі асабліва не падаюць—занадта ўжо дробныя грошы. А ля Кафедральнага сабора на іх і наогул не зменьваюцца. Дарэчы, манастыра ля цэркваў у жабракоў асабліва высокі шанц на добры заробак. Гэта і натуральна — звяртаючыся да Бога, чалавеку ўласціва шкадаваць абяздоленых. Ды і традыцыя амаль спрадвечная — прасіць міласціну на цвінтары.

— Рублёў па 70 звычайна атрымліваецца, а ў рэдкі дзень і 200, — паведаміў жабрак амаль што з двухгадовым стажам Р. («Калі хочаце, завіце мяне так. Проста «Р» і ўсё, — дазволіў ён. — Гэта першая літара майго прозвішча»). — А ў вялікія храмавыя святы і за тысячу бывае. Лічыце, замнога? Але вось гэтыя ношаныя штаны, напрыклад, абышліся мне на рынку ў 120 рублёў, куртка ў добрую капейчыну ўляцела. Харчавацца таксама кожны дзень трэба. Да пенсіі мне далёка, а на работу, куды ні спрабаваў уладкавацца, браць не хочуць, бо інвалід.

У Р. — сухая нага. Знайсці работу з такім заробкам, каб хапіла зняць нейкі куток, Р. не можа. І ночы праводзіць у электрычках. А ўзімку — на вакзалах. Бо свайго жытла ў яго няма. Калісьці жылі з маці ў адной кватэры. І не вельмі з ёю ладзілі. Збіраючыся ў дом інвалідаў, маці пакінула кватэру дзяржаве. З таго часу Р. і ездзіць па свеце.

— Адразу было цяжка, нават вельмі. Існаваў артыкул аб бадзяжніцтве і жабраванні, ледзь не кожны раз я трапляў у міліцыю. Праўда, можна было заплаціць міліцыянеру, многія такія, як я, гэта рабілі. Звычайна іх адразу і адпускалі. Але я ніколі не плаціў, прынцыпова. Ды і што з мяне ўзяць? Патрымаюць ноч у адзяленні — і таксама адпусцяць. Зараз, як артыкул адмянілі, міліцыя нас не чапае. Вось у Кіеве — я там быў нядаўна — іншая справа. Там кожны жабрак, каб не мець непрыемнасцяў, абавязкова павінен «даць на лапу» міліцыянеру. А ў Маскве... Ведаю ад надзейных людзей — грошы плацяць не толькі міліцыянерам, а і ўсялякім рэкецірам і іншай мафіі. Дык Масква—гэта наогул іншая дзяржава. Я туды і не імкнуся...

Р. — чалавек ужо немалады. Але спадзяецца, што знойдзецца якая-небудзь добрая жанчына з кватэрай і пашкадуе ўбогага. «Я ж не проста так езджу, выглядаю: можа, і падбярэ мяне якая», — прызнаўся ён. Тады Р. плануе ўладкавацца дворнікам і прыносіць у дом сваю чэсную капейчыну. Ён упэўнены: калі-небудзь абавязкова зажыве не горш за іншых.

А вось мара дзядка з Украіны, якога я сустрэла на чыгуначным вакзале, ужо амаль спраўдзілася. Пабачыць свет — калі ласка! Як інвалід без абедзвюх ног, ён мае права на безбілетны праезд ледзь не ў любым напрамку. Да таго ж у доме інвалідаў яго заўсёды абурала дрэнная якасць ежы, што там падавалі. І зараз усе свае грошы ён траціць менавіта на харчаванне. Жыццём сваім амаль што задаволены з таго самага часу, як збег з дома інвалідаў. Прычын для гэтага знайшлося больш чым дастаткова:

— Кармілі дрэнна, размаўлялі са мной заўсёды груба — як быццам я і не чалавек наогул. Вясной пасварыўся з медперсаналам — і выкаціўся за агароджу ў белы свет. І дакументы свае забіраць не стаў... Нядаўна сустрэў мясцовую медсястру, расказвала, што парадкі сталі яшчэ горшыя. Так што шкадаваць не шкадую і вяртацца не збіраюся. Падацца мне ўсё роўна больш няма куды. Жыве недзе старэйшы брат — дык не вельмі я яму патрэбен...

Напэўна, страшна быць нікому не патрэбным. Страшна жыць без будучыні і, магчыма, сустрэць свой апошні дзень у чарговай электрычцы або незнаёмым горадзе. Не сакрэт, што сярод жабракоў пераважная большасць — горкія п'яніцы. Нецвярозым пастаянна, ім і не падаюць амаль нічога. На што яны жывуць — адзін Бог ведае. Жывуць, нібыта ў сне, даўно не ўсведамляючы рэчаіснасці. Але ім лягчэй. Лягчэй, чым тым абяздоленым старым і калекам, якія дакладна ведаюць, што ніхто і нідзе іх не чакае. І спадзявацца ім можна толькі на міласць людскую.

Не варта зайздросціць жабрачым грашам. Не такія яны і вялікія. Можа, дзе і існуе мафія «ўбогіх», у Мінску арганізаванай індустрыі жабрацтва пакуль няма. І саміх жабракоў няшмат. Сядзяць яны — шэрыя плямiны на фоне стракатых камерцыйных кіёскаў. З даўно ўжо згаслымі вачыма.

Ірына ЗАВАДСКАЯ.

РОЗГАЛАС

...І ПАЦЯКЛІ «МАЗГІ»

Група спецыялістаў Інстытута сацыялогіі АН Беларусі правяла шэраг даследаванняў, прысвечаных «уцечцы мазгоў» за мяжу. Аказалася, што калі ў 1986 годзе з СССР эмігравала 7 тысяч чалавек, то ў 1990— 445 тысяч. Прычым каля 17 працэнтаў з іх складалі вучоныя і высокакваліфікаваныя спецыялісты.

Рэспубліка Беларусь аказалася лідэрам у гэтым працэсе. У 1990 годзе яе пакінулі на кожных 100 тысяч жыхароў 332 чалавекі, што значна перавысіла паказчыкі па іншых рэгіёнах былога Саюза. Сярод гарадоў першынство трывала захапіў Мінск — 626 чалавек на 100 тысяч жыхароў.

Сацыёлагі адзначаюць цікавы факт: эміграцыйныя настроі па выніках некаторых апытанняў сярод вучоных у 10 разоў вышэйшыя, чым сярод іншых слаёў насельніцтва. Паводле даных сацыялагічнай службы «Грамадская думка», на сёння колькасць жадаючых пакінуць Беларусь складае 22 працэнты яе жыхароў.

Асноўнымі прычынамі, па якіх вучоныя жадаюць пакінуць рэспубліку, з'яўляюцца дрэннае фінансаванне работ, агульная палітычная і эканамічная нестабільнасць, непрэстыжнасць (?!) працы вучонага. Апытанне, праведзенае Інстытутам сацыялогіі ў сістэме акадэмічных інстытутаў, паказала, што супрацоўнікі, якія жадаюць сёння застацца працаваць у рэспубліцы, сярод матэматыкаў — 60, сярод фізікаў — 50, сярод спецыялістаў па інфарматыцы — 40 працэнтаў.

З агульнай колькасці апытаных супрацоўнікаў Акадэміі навук 51 працэнт выказаў гатоўнасць неадкладна паехаць працаваць па кантракту на Захад. Аднак асноўнай небяспекай для рэспубліканскай навукі, на думку сацыёлагаў, з'яўляецца не знешняя, а ўнутраная «ўцечка», калі вучоны ідзе з навукі ў іншыя сферы грамадскай дзейнасці.

Сяргей АЛЬБЕРТОВІЧ.

МОЖА, РОСТАМ НЕ ЎДАЛІСЯ?

З 10 жніўня ў рэспубліцы аб'яўлена падпіска на газеты і часопісы на першае паўгоддзе 1993 года. Мы прыводзім цэны на некаторыя перыядычныя рэспубліканскія выданні:

«Звязда» — 120;
«Рэспубліка» — 210;
«Советская Белоруссия» — 210;
«Добры вечар» — 270;
«Вечерний Минск» — 183;
«Знамя юности» — 168;
«Народная газета» — 168;
«7 дней» —90;
«Чырвоная змена» —78.

Хочам зазначыць, што ў гэтым спісе прысутнічае цана на «Народную газету», якая ва ўчарашнім нумары чамусьці не захацела, каб у падобным спісе прысутнічалі «Звязда» і «Чырвоная змена». Што гэта: няўвага да беларускамоўных выданняў ці, можа, «Звязда» і «Чырвоная змена» лічацца настолькі дробнымі і недастойнымі ўвагі такога паважанага і рэспектабельнага выдання, як «Народная газета»?

НЕ ДАПАМОГ І «ФОРД»

Вадзіцель магутнага «Форда», заўважыўшы за сабой «хвост», прыбавіў скорасць і лёгка адарваўся ад двух «уазікаў», у якіх знаходзіліся мінскія сышчыкі. Выратавала (хоць і дрэнна працуючая) тэлефонная сувязь. «Форд» затрымалі супрацоўнікі барысаўскай міліцыі і зашчоўкнулі наручнікі на запясцях трох маладых мускулістых хлопцаў.

Гэтая група з'явілася ў Мінску ў канцы мінулага года. Афіцыяльна хлопцы лічыліся работнікамі акцыянерных таварыстваў Ніжнявартаўска, але працавалі «на сябе». Скуплялі валюту ў Мінску і перапрадавалі ў Прыбалтыцы. Аднак гэтым іх дзейнасць не абмяжоўвалася. Жылі ж ніжнявартаўцы ў доме па вуліцы Магілёўскай, дзе наймалі кватэру за 40 долараў у месяц.

Там жа ў час вобыску супрацоўнікі крымінальнага вышуку знайшлі цэлы арсенал: караткаствольны аўтамат Калашнікава з 63 патронамі, пісталеты «чэшска-зброеўка», «браўнінг», 4 толавыя шашкі і бікфордаў шнур. На папярэднім следстве затрыманыя адмовіліся прызнаць зброю і боепрыпасы сваёй маёмасцю, спасылаючыся на чацвёртага члена групы. Акрамя небяспечных прадметаў, у злачынцаў канфіскавана вялікая сума грошай, золата, прамысловыя тавары, два легкавыя аўтамабілі. Стала вядома і пра цёмныя справы ніжнявартаўцаў. 28 ліпеня яны ўчынілі разбойны напад на непрацуючага жыхара пасёлка Калодзішчы і забралі ў яго 320 тысяч рублёў і 4.500 долараў ЗША. Праўда, пацярпеўшы ў міліцыю вырашыў не звяртацца.

АКТУАЛЬНА!

ІНФЕКЦЫЯ — «ПРАДУКТ» ГАРАЧЫНІ

Эпідэміёлагі Беларусі зноў і не на жарт устрывожаны: небывала гарачае лета дало новую ўспышку рада інфекцый. З пачатку гэтага года зарэгістравана ўжо каля сямі тысяч выпадкаў вострых кішэчных захворванняў — на 10 працэнтаў больш, чым за 6 месяцаў мінулага. Амаль на 22 працэнты ўзраслі захворванні дызентэрыяй, перш за ўсё ў Мінскай, Віцебскай, Магілёўскай абласцях і ў Мінску. Зарэгістравана 2.158 хворых сальманелёзам і 4.327 — вірусным гепатытам А.

Гэтыя факты карэспандэнт БЕЛІНФАРма папрасіў пракаменціраваць Галоўнага дзяржаўнага санітарнага ўрача рэспублікі Валерыя ФІЛОНАВА.

— Гарачыня — гарачынёй, — лічыць Валерый Пятровіч, — але галоўнымі сябрамі інфекцыі сталі бесшабашнасць і безадказнасць работнікаў грамадскага харчавання і гандлю. Груба парушаецца тэхналогія вытворчасці страў, асабліва мясных, няправільна выкарыстоўваецца інвентар, тэхналагічнае абсталяванне і тэрмічныя рэжымы апрацоўкі. Плюс да ўсяго — няякасная дэзінфекцыя і санітарная апрацоўка абсталявання, забароненае «суседства» пры захоўванні харчовых прадуктаў, парушэнне тэрмінаў іх рэалізацыі. Падоўгу не расстаюцца са стравамі, якія хутка псуюцца, і на прадпрыемствах грамадскага харчавання, і ў хатніх умовах. І ўжо зусім дрэнна, што персанал харчовых аб'ектаў забывае аб правілах асабістай гігіены.

Што ж датычыць непрывычнай і незвычайнай для нашага рэгіёна гарачыні, то менавіта яна дапамагае хуткаму накапленню ўзбуджальнікаў інфекцый у прадуктах харчавання, на агародніне і фруктах, у вадзе. Прычым не толькі адкрытых вадаёмаў, а і ў водаправоднай сетцы, калі іх санітарна-тэхнічны стан нездавальняючы. А ўжо які стан водаправодаў у роднай Айчыне, расказваць, відаць, не трэба.

У выніку і паявіліся ўспышкі і групавыя захворванні дызентэрыяй і сальманелёзам, прычым колькасць пацярпеўшых павялічылася з 68 у мінулым годзе да 210 у гэтым.

Эканамічны ўрон ад такіх выпадкаў ужо склаў больш як 400 тысяч рублёў. Вось толькі адзін прыклад са шматлікіх актаў санэпідэмслужбы. Нездавальняючы санітарна-тэхнічны стан сістэм водазабеспячэння і каналізацыі ў вёсцы Міхалёва Бярэзінскага раёна пры аварыйнай сітуацыі прывёў да забруджання пітной вады. У выніку, вядома, хваробы. Прычым, дызентэрыяй захварэлі адразу 107 жыхароў. Але вось што цікава: усе яны ўжывалі ваду, адзначаючы пры гэтым яе непрыемны смак і незвычайны колер. І ніхто не патурбаваўся да таго часу, пакуль не дайшло да хваробы. Атрымліваецца, што інфекцыя — яшчэ і хвароба нашага раўнадушша да ўласнага здароўя.

Гарачыня прымушае людзей ужываць многа вадкасці, а гэта зніжае бар'ерную функцыю страўніка. У маленькіх дзяцей, пажылых людзей і ў тых, хто заўсёды скардзіцца на страўнік, зніжана ахоўная функцыя арганізма. Менавіта яны часцей за іншых і цяжэй хварэюць на кішэчныя інфекцыі. І гэта трэба памятаць, як «Отче наш». Малако і ваду піць толькі кіпячонымі. А смятану, тварог і кісламалочныя прадукты захоўваць у халадзільніку не больш як двое сутак.

І апошняе: давайце павышаць нашу асабістую культуру! Нярэдка прыходзіцца бачыць пакупнікоў, якія ў адной сумцы, без пакетаў, нясуць, напрыклад, хлеб, агародніну, фрукты, сырое мяса. Калі дарослыя даюць дзіцяці ягады, фрукты, агародніну, не адыходзячы ад прылаўка, асуджаюць і сябе, і малыша на страшныя пакуты змагання з інфекцыяй. Так што гігіена і яшчэ раз гігіена!

ЧАКАЙЦЕ — ВАС АБСЛУЖАЦЬ

Сівыя паданні мінуўшчыны кажуць, што такая форма гандлю, як самаабслугоўванне, з'явілася ў нас у выніку візіту за мяжу аднаго вельмі вядомага кіраўніка. Кажуць, надта ўжо яму там гандаль у супермаркетах спадабаўся — ідзі і бяры сам што хочаш, хутка і проста. «Можа, у гэтым уся справа? — падумалася яму. — Можа, укараніць самаабслугоўванне, — і ўсім чэргам канец?» І загадаў. Толькі, верагодна усё было зусім не так, і самаабслугоўванне ішло да нас хоць і з Захаду, але іншымі шляхамі. І існавала тут каля трох з нечым дзесяткаў гадоў, пакуль з Захаду не падзьмулі чарговыя веянні — на гэты раз у выглядзе свабодных цэн (якія, між іншым, таксама ўводзіліся ў значнай ступені як паратунак ад даўжэзных сацыялістычных чэргаў. І з тым жа, дарэчы, поспехам).

На першы погляд гэта падобна на звычайнае супадзенне — сінхроннасць вызвалення рознічных цэн і плошчаў гандлёвых залаў вялікіх гастраномаў і універсамаў. Але факт застаецца фактам — там, дзе яшчэ ўчора стаялі кантэйнеры з таварамі, — пуста. А паколькі любая пустата патрабуе запаўнення, яна і запаўняецца — тымі вечнымі чэргамі, чые спіралі здаюцца зусім бясконцымі.

Паходжанне чэргаў высвеціць няцяжка. Калі раней чалавек прыходзіў у гастраном па малако, ён браў свой пакет ці некалькі і накіроўваўся ў адну з 4—5 (як мінімум) кас. Сёння ўсе, хто прыйшоў па малако, стаяць да адной прадаўшчыцы. Потым становяцца ў чаргу за хлебам, потым — за яйкамі. Разлік часцей за ўсё на месцы. Самыя спрытныя стаяць у некалькіх чэргах адначасова, лётаючы па ўсім гастраноме, але гэта дапамагае нязначна. Дадайце сюды жнівеньскую спёку, не лепшую за мінулую ліпеньскую, і адсутнасць у нашых магазінах вентыляцыі. Хаця пра апошняе можна і не згадваць у краіне, дзе па наяўнасці кандыцыянера амаль беспамылкова можна «вылічыць» кабінет буйнога начальніка.

А цяпер, паважаныя чытачы, спытайце: навошта ж работнікі гандлю нам, пакупнікам, зрабілі гэты «падарунак», прытым так не па-джэнтльменску, нават без аб'яўлення вайны? Вы будзеце доўга смяяцца, але яны зрабілі гэта таму, што вельмі нас баяцца. Малюючы шалёныя лічбы на цэнніках, яны падсвядома адчуваюць іх ненармальнасць і ў іх душах расце ўпэўненасць, што чэсна купіць усё гэта немагчыма, а можна толькі ўкрасці. І, пераносячы гандаль з вялікіх залаў за прылаўкі, на маленькія, не разлічаныя на гэта плошчы, адгароджваючыся ад пакупнікоў, яны рыхтуюцца ад крадзяжоў. Цікава—а раптам цэны яшчэ больш уверх скокнуць—што тады? Можа, людзей наогул у магазіны са страху не пусцяць?

Але, як канфідэнцыяльна паведамілі мне гандлёвыя работнікі, страх пакрысе праходзіць, і ў некаторых буйных гастраномах спакваля пачынаюць вяртацца да самаабслугоўвання. Якая ж прычына такога «гэраізму»? Усё проста — пік панікі прадаўцоў прыпаў на зіму і пачатак вясны, калі пакупнікі хадзілі цёпла апранутыя. А цёплае адзенне мала таго, што саграве — стварае добрыя ўмовы для крадзяжоў: раз — і пад паліто!

Цяпер жа горача, кожнага бачна наскрозь (часам у літаральным сэнсе), і прадаўцам дыхаецца спакайней. Але ці надоўга гэта? Бо ходзяць чуткі, што за летам можа прыйсці восень, а за ёю не выключана і наступленне зімы з усімі абцяжваючымі акалічнасцямі. Што тады — усё з пачатку?

Аляксандр БЯРСУДСКІ.

interfax ИНТЕРФАКС

ЭНЕРГАБЛОКІ ЧАРНОБЫЛЬСКАЙ АЭС РЫХТУЮЦЦА ДА ЭКСПЛУАТАЦЫІ, НЯГЛЕДЗЯЧЫ НА ЗАБАРОНУ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА

У Кіеве адбылася прэс-канферэнцыя Украінскага савета міру — грамадскай арганізацыі, пераемніка Украінскага камітэта абароны міру, што ўваходзіў раней у савецкі камітэт абароны міру. Галоўная ўвага на ёй было ўдзелена сітуацыі на Чарнобыльскай АЭС.

Дырэктар аб'екта «Укрыццё» (збудаванне, што называецца сродкамі масавай інфармацыі «ахоўным саркафагам») Уладзімір Шчарбіна паведаміў, што пад уздзеяннем знутры радыеактыўных элементаў, адбываецца разбурэнне саркафага.

Паводле слоў У. Шчарбіны, плошча шчылін, што ўтварыліся ў саркафагу, праз якія ідзе ўцечка радыяцыі, складае каля тысячы квадратных метраў. Ён назваў сітуацыю на ЧАЭС непрагназіруемай і падкрэсліў небяспеку ўзнікнення ядзернай аварыі.

Паводле інфармацыі, атрыманай ад членаў савета міру і партыі зялёных Украіны, кіраўніцтва станцыі са згоды кабінета міністраў рыхтуе да ўводу ў эксплуатацыю 1-ы і 3-ці (які непасрэдна мяжуе з саркафагам) энергаблокі ЧАЭС, парушаючы пастанову Вярхоўнага Савета.

РАШЭННЕ АБ ПАВЕЛІЧЭННІ УДВАЯ УКЛАДАЎ У АШЧАДБАНК ГРУЗІІ ПЕРАВЫСІЛІ ЎСЕ СПАДЗЯВАННІ

Вынікі прынятага ўрадам Грузіі ў канцы ліпеня рашэння аб павелічэнні ўкладаў насельніцтва ў ашчадбанках, унесеных да 10 жніўня, на 100 працэнтаў перавысілі ўсе спадзяванні, — паведамілі «Інтэрфаксу» ў нацыянальным банку Грузіі.

Толькі за тыдзень у дзяржавы з'явілася наяўнасці больш чым на 2,5 млрд. рублёў. Такім чынам, адзначылі ў банку, вырашана пытанне выдачы зарплаты.

Згодна з рашэннем урада, укладчыкі атрымаюць сваю ўнесеную ў банк і павялічаную ўдвая суму праз год.

З КОСМАСУ — НА ДАХ

БЯРОЗА. У Бярозаўскім раёне ў хуткім часе з'явіцца каштоўны будаўнічы матэрыял — гідрашклоізол. Гэта нешта падобнае на руберойд. Аднак служыць ён будзе, па словах работнікаў МПМК-4, якія ўзводзяць цэх на выпуску гэтай прадукцыі ў вёсцы Бронная, не 3—4 гады, а цэлых 25. Дарэчы, гэты будматэрыял не будзе баяцца ні маразоў, ні спякоты, а сама яго вытворчасць абяцае быць экалагічна чыстай.

Цікава, што ўсё абсталяванне для новага прадпрыемства раёна паставіла МВА «Саюз». Так, менавіта тое вытворчае аб'яднанне, што збірала касмічныя караблі, а цяпер «спусцілася» на зямлю. Што ж, нядрэнна калі-нікалі і з космасу прызямліцца на дах.

ТУТ БУДЗЕ КУЛЬТУРНЫ ЦЭНТР

З 1 студзеня 1993 года ў будынку на плошчы Якуба Коласа павінен пачаць працаваць шматфункцыянальны выставачны комплекс, асновай і падраздзяленнем якога стала былая Дырэкцыя мастацкіх выставак. Міністэрства культуры пайшло на гэта, улічваючы сённяшняе становішча ў культуры.

У ім прадугледжаны выставачная зала, камерцыйныя мастацкія магазіны, зала для прэм'ерных праглядаў кінафільмаў, дзе, магчыма, будуць праводзіцца кінафестывалі, выступаць новыя эстрадныя і фальклорныя калектывы, адбывацца творчыя сустрэчы. Тут жа размесціцца і камерцыйны канал беларускага тэлебачання.

Словам, калі задума спраўдзіцца, то шматфункцыянальны выставачны комплекс стане асноўным культурным цэнтрам рэспублікі. Тым больш, што ўжо існуе статут і вядзецца работа па арганізацыі клуба «Сустрэчы «На ростанях», які аб'яднае ўсю творчую інтэлігенцыю.

Ганна ЛАГУН.

ПАЧЫМ КРЭМЕНЬ?

Унікальныя якасці крэмню і актываваных ім вадкіх асяроддзяў пацверджаны шэрагам акадэмічных і галіновых навукова-даследчых інстытутаў. Выявілася, што гэты прыродны мінерал, шырока распаўсюджаны на тэрыторыі нашай рэспублікі, можна выкарыстоўваць для вырашэння на прынцыпова новай аснове задач фізіка-тэхнічнага, медыка-біялагічнага і эканамічнага характару.

Пакуль вучоныя працягваюць даследаваць загадкавы камень, спрытныя дзялкі ўжо пабудавалі на ім свой бізнес: набываюць крэмень за бясцэнак і вялікімі партыямі вывозяць за межы Беларусі па ліцэнзіях... на звычайны шчэбень. А потым прадаюць па сярэдняй цане адзін рубель за грам!

Калі, як сцвярджаюць вучоныя, крэмень — каштоўнейшы нацыянальны здабытак рэспублікі, то транжырыць яго злачынна. Таму прэзідэнт Акадэміі навук Беларусі акадэмік Леанід Сушчэня накіраваў у Савет Міністраў рэспублікі прапанову: увесці цэнтралізаваную выдачу ліцэнзій на вываз крэмню і ўстанавіць на яго фіксаваную цану.

Магчыма, што хутка мы даведаемся аб сапраўдным кошце крэмню.

Валерый ПАХУТКА.

СОН КОШТАМ У 25 ТЫСЯЧ РУБЛЁЎ

ГОМЕЛЬ. (У. Пернікаў). Як вы думаеце, паважаныя чытачы, колькі можа каштаваць у пераводзе на нашы «драўляныя» адзін начлег у самай фешэнебельнай гасцініцы экзатычных Гавайскіх астравоў ці супермоднага Парыжа? Напэўна, тысяч пяць-сем, ну, самае большае — дзесяць.

А ў тыпавой раздзявальні самага звычайнага нашага прадпрыемства? Вядома ж, нікольхі, скажаце вы — і дапусціце памылку. Бо аднаму гамяльчаніну-зламысніку, асобу якога ўстанавілі супрацоўнікі ўпраўлення КДБ па Гомельскай вобласці, ён абышоўся ў 25 тысяч рублёў. Вось як гэта было.

Не ведаем, па якой прычыне люмінафоршчык-экраніроўшчык завода «Карал» Леанід Хмялеўскі з'явіўся на работу стомлены. Сон адольваў яго, і ён вырашыў адпачнуць, а працей кажучы, паспаць. Але як зрабіць гэта, калі бесперапынна працуе канвеер па нанясенню спецыяльных пакрыццяў на кінескопы, а адсутнасць яго на рабоце можа выклікаць брак?

Нядоўга думаючы, Хмялеўскі вырашыў, вобразна кажучы, ударыць наяўным бракам па браку магчымаму і спыніць канвеер. Для чаго наўмысна дабавіў у суспензію масла, а сам пайшоў у раздзявальню даваць храпака. Пакуль ён спаў, на ўчастку ўзнялася сапраўдная трывога. Адны выяўлялі прычыны з'яўлення бракаванай суспензіі, якая толькі што адпавядала ўсім тэхнічным патрабаванням, другія мянялі яе. У выніку брыгада сарвала заданне, а прадпрыемства панесла страты на 25 тысяч рублёў.

Пакуль адпаведныя органы не давялі гэту справу да лагічнага канца, рабочы напісаў заяву аб добраахвотнай кампенсацыі нанесенага ўрону.

Арыгінальна адрэагавала на сон Хмялеўскага брыгада, якую ён падвёў. Адны прапаноўвалі звольніць яго з работы, другія — пазбавіць на сто працэнтаў прагрэсіўкі і перанесці водпуск на снежань. А 18 чалавек вырашылі дапамагчы яму, звярнуўшыся да адміністрацыі прадпрыемства з просьбай вылічыць з іх зарплаты 5.800 рублёў на кампенсацыю ўказанага ўрону.

БАНКІРЫ АБЯЦАЮЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

ковага крэдыту. Прычым, як падкрэслілі ў Нацыянальным банку Беларусі, усё павінна быць вырашана на працягу 24 гадзін. Гэта значыць, усё будзе рабіцца для таго, каб прадпрыемствы не цярпелі. Гэткі ж парадак будзе дзейнічаць і ў Расіі. Звернем увагу: цяпер прадпрыемствы чакаюць адзін ад аднаго грошай не адзін месяц.

У банку, аднак, папярэдзілі: такім чынам будуць праводзіцца ўзаемаразлікі менавіта пачынаючы з 1 ліпеня, і 40 мільярдаў крэдыту будуць выкарыстоўвацца па плацяжах, якія паступілі пасля першага, а не для разлікаў па ранейшых запазычанасцях. Вядома, 40 мільярдаў — гэта для пачатку. Далей — на карэспандэнцкія рахункі будуць залічвацца сродкі за адгружаную прадукцыю і аказаныя паслугі. Узаемныя ж абавязацельствы рэспубліканскіх банкаў (адпаведна, прадпрыемстваў рэспублік), якія ў сувязі з незбалансаванасцю паставак паступілі да першага ліпеня, будуць высвятляцца і рэгулявацца міжурадавымі пагадненнямі. Пры гэтым у Нацыянальным банку запэўнілі: «даліпеньскія» прадпрыемствы, якія чакаюць аплаты з боку Расіі, павінны таксама атрымаць свае грошы спаўна, але і самім ім не трэба спаць у шапку.

А разам з тым папярэдзілі: мы ўступілі ў рынак, і трэба падпарадкоўвацца рынаўным правілам. У міждзяржаўных, міжбанкаўскіх адносінах будзе зроблена ўсё, каб заяўленыя плацяжы паступалі своечасова, але ў той жа час прадпрыемствы, перш, чым паставіць сваю прадукцыю партнёрам з той жа Расіі, павінны добра ведаць наконт іх плацежаздольнасці ці ў крайнім выпадку — нехта павінен выступаць іх гарантам. «Кожны павінен адказваць за сябе. Хто гоніць прадпрыемства аддаваць сваю прадукцыю бясплатна?»

Разам з тым спрэчкі паміж прадпрыемствамі павінен вырашаць міждзяржаўны гаспадарчы суд, неплацежаздольнае прадпрыемства трэба аб'яўляць банкрутам — з усімі адсюль вынікамі. Гэтак, як ва ўсім свеце. У банку запэўнілі: так і будзе.

Варта зазначыць: тое, што рэспубліканскія банкі нарэшце дамовіліся паміж сабой, — гэта, вядома ж, надзвычай добра (дарэчы, падобныя пагадненні будуць заключаны да канца года і з іншымі рэспублікамі). Гэта — важны крок і ў адносінах стабілізацыі фінансавага становішча. Наколькі ж эфектыўна яно будзе працаваць — пакажа час, хоць, думаецца, абставіны прымусяць нас, яны ўжо прымушаюць, абыходзіцца адзін з адным цывілізавана, г. зн., паўтарым, — своечасова плаціць адзін аднаму (хоць і дзіўна гаварыць наконт гэтага). Але гэтыя добрыя задумы могуць быць у пэўнай ступені скампраметаваны іншымі непрадуманымі, няўзгодненымі крокамі, якія магчымы пры знаходжанні ў адзінай рублёвай зоне. Напрыклад, непамерная крэдытная эмісія на сваёй тэрыторыі, якая тут жа закране і суседа. А, скажам, на такую эмісію ўжо замахнуўся новы старшыня Цэнтральнага банка Расіі Герашчанка, падобная эмісія была і ў рэспубліцы. Выйсце ва ўвядзенні нацыянальных валют? Відаць, так і будзе, і падштурхне да гэтага іншых, напэўна, сама ж Расія. Чуткі аб тым, што яна хутка збіраецца ўвесці сваю валюту, ужо ходзяць, хоць іх у Нацыянальным банку не пацвердзілі. Але і не абверглі.

А цяпер наконт таго, хто каму і колькі вінен.

На 1 жніўня ў банку былі наступныя даныя: адмоўны плацежны баланс у Беларусі быў ва ўзаемаразліках з Расіяй (мінус 38,4 мільярда рублёў), Літвой (2,3 мільярда), Таджыкістанам (179 мільёнаў), Кыргызстанам (72 мільёны), Арменіяй (65 мільёнаў).

І станоўчае сальда—з усімі астатнімі, прычым найбольш запазычылі Украіна (4,5 мільярда) і Казахстан (2,7). Агульная сальда адмоўнае — 28,7 мільярда. Аднак варта ўзяць пад увагу, што гэтыя лічбы выведзены з улікам плацяжоў, якія выкананы. Але ж шмат якая прадукцыя адгружана з Беларусі і не аплачана, а значыць, і не прысутнічае ў вышэйпрыведзеных сумах. З улікам гэтага карціна магла б істотна змяніцца. Карацей, зноў жа ўся бяда ў тым, што ў нас прадукцыя ходзіць асобна ад плацяжоў, не так, як ва ўсім свеце. Але, на думку банкаўскіх работнікаў, мы пакуль што ўсё роўна **больш вывозім з Расіі** (а на гэты конт больш за ўсё ідзе спрэчак), **чым увозім** у яе. І нам трэба моцна падумаць аб збалансаванасці паставак з ёй на наступны год.

Іван БАРАНОЎСКІ.

У ЖОРСТКІ ЧАС НАС ВЫРАТУЕ ДАБРЫНЯ

ПІНСК (**С. Шапіра**). Не першы раз пінчане ратуюць усёй грамадой дзяцей, якія трапілі ў бяду. І вось зноў прагучаў заклік да гараджан з просьбай праявіць міласэрнасць. У выпускніцы сярэдняй школы № 4 Лены Галоўкінай устаноўлены вельмі цяжкі дыягназ: злаякаснае захворванне лёгкіх. Выратаваць яе можа толькі лячэнне за мяжой. Адміністрацыя завода «Камертон» выйшла на сувязь з адным з лонданскіх лячэбных цэнтраў. Дапамогу там абяцалі, але кошт лячэння складзе 35 тысяч фунтаў стэрлінгаў.

На адкрыты ў Ашчадбанку рахунак паступілі ўжо першыя ўзносы. Калектыў завода сродкаў малой механізацыі пералічыў 30 тысяч рублёў, выканком гарадскога Савета прыняў рашэнне выдзеліць на лячэнне Лены Галоўкінай 75 тысяч рублёў. Збор сродкаў працягваецца.

ДАЗВОЛЬЦЕ ПРАДСТАВІЦЬ



На першы погляд ён зусім звычайны дзесяцігадовы хлапчук, гэты Коля Гімалетдзінаў — выхаванец музычнага ліцэя пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Гарэза і непаседа, як і многія яго аднагодкі, любіць пракаціцца з ветрыкам на веласіпедзе, пагуляць у футбол, верхаводзіць у гульнях. Але варта яму сесці за віяланчэль — і перад вамі сталы музыкант. Пра талент і высокі клас выканаўчага майстэрства Колі Гімалетдзінава сведчаць яго ўдзел у фестывалі «Мінская вясна», выступленні ў Ватыкане, на юбілейным канцэрце славутых «Віртуозаў Масквы». Па запрашэнню маэстра Співакова паедзе Коля ў Францыю, каб прыняць удзел у міжнародным фестывалі маладых талентаў. А таму дзіцячыя гульні ў яго жыцці гэта толькі невялікая разрадка паміж урокамі з педагогам прафесарам Уладзімірам Паўлавічам Перліным і шматгадзіннымі дамашнімі заняткамі музыкай.

НА ЗДЫМКУ: Коля Гімалетдзінаў у басейне са сваім педагогам Уладзімірам Перліным.

Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ (БЕЛІНФАРМ).

АБ АРТЫКУЛЕ Ў ГАЗЕЦЕ «PRYZMAT»

У газеце «Прызма» за 22 ліпеня 1992 г., якую выдае ў Беларусі на польскай мове А. Пружынскі з Канады, надрукаваны яго артыкул «Дэпартацыя польскіх ксяндзоў з Беларусі». У ім паведамляецца аб тым, што «29 польскіх ксяндзоў ва Усходняй Беларусі наведалі прадстаўнікі Ураду па справах культаў сумесна з узброенымі міліцыянерамі і паінфармавалі іх вусна, каб на працягу 14 дзён яны пакінулі Беларусь. Калі яны гэтага не зробяць, то будуць адвезены сілай на граніцу».

Савет па справах рэлігій пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь заяўляе, што ўвесь гэты артыкул — выдумка спадара А. Пружынскага. Супрацоўнікі Савета сумесна з узброенымі міліцыянерамі не наведвалі польскіх ксяндзоў і рашэння аб іх дэпартацыі Савет не прымаў.

Таму надрукаванне гэтага артыкула, на нашу думку, нельга разглядаць інакш, як правакацыю, накіраваную на падрыў добрасуседскіх адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Польшча.

Старшыня Савета А. ЖЫЛЬСКІ.

МЭРЫЛІН МАНРО. Ад аднаго гэтага імя ў яе паклоннікаў дагэтуль павышаецца тэмпература. Мэрылін — гэта ліхаманка, гэта страсць, гэта вар'яцтва

«Я часта адчувала дзіўнае пачуццё: мне здавалася, што я не зусім сапраўдная. Так, добрая падробка. Іншы раз я думаю, што я — гэта толькі прадукт мастацтва». Усё сваё жыццё пакутліва спрабавала знайсці сябе, сваё «я» Норма Джын Бейкер, якая з беднага, сарамлівага, заіклівага дзіцяці-сіраты вырасла ў сусветную зорку, што насіла іншае імя — Мэрылін Манро. Мала хто ведаў, што за прыгожым аблічам кіназоркі хавалася ўсё тое ж няўпэўненае ў сабе, безабароннае дзіця, не ведаючае любові.

Так, Мэрылін Манро любілі мільёны. Але гэтая залатая мара мужчын усяго свету была нешчаслівая ў сваім асабістым жыцці. Тры няўдалыя шлюбы скончыліся разводамі. Яе называлі багіняй сексу, але сама яна прызнавалася, што ніколі не разумела, што людзі знаходзяць у сексе.

Манро была кіназоркай, атрымлівала вялізныя ганарары за ўдзел у фільмах, але так і не сыграла роляў, пра якія марыла...

Яна памерла 5 жніўня 1962 года ад звышдозы снатворнага. Смерць зрабіла яе, 36-гадовую, бессмяротнай.

Пра Манро напісана больш кніг, чым знята фільмаў з яе ўдзелам (48 да 30). У яе мноства пераймальніц. Імя ім легіён.

Копія заўсёды горшая за арыгінал — гэта агульнавядома. Калі мастак стварае твор, яго рукой нібыта водзіць нехта звыш. Гэта называецца натхненнем. У момант стварэння карціны мастак адчувае асалоду, незвычайны ўздым. Капііст пазбаўлены гэтай божай энергіі. У копіі, няхай нават самай удалай, няма магіі.

Мэрылін была натхнёным стварэннем прыроды. Яна была цудам, якое немагчыма паўтарыць.

Можна мець твар, як дзве кроплі вады падобны на яе твар, зусім няцяжка зрабіць прычоску і макіяж «пад Манро», скапіраваць яе касцюмы ці нават апрануць сапраўдныя, пераняць яе жэсты, паходку, усмешку... Але гэта ўсё толькі падкрэсліць, наколькі ж копія горшая за арыгінал. Не стала ж зоркай Маргарэт Лі, дублёрша Мэрылін Манро, незвычайна на яе падобная. Не стала «другой Манро» і Мадонна, хоць пад знакам кіназоркі прайшоў цэлы перыяд яе творчасці...

Дык што ж такога асаблівага было ў Мэрылін? «Я шмат разоў спрабаваў растлумачыць прыроду яе чароўнасці, але мне ніколі не ўдавалася гэта зрабіць», — сказаў Артур Мілер, а ён ведае, што гаворыць: чатыры гады пісьменнік быў жанаты з ёй.

Яе міф не выказаць словамі, ён не паддаецца рацыянальнаму тлумачэнню. Можна страціць розум ад гэтай непаўторнай выбуховай сумесі капрызнай кінадзівы і дзяўчынкі, якой патрэбна абарона, нявіннасці і фрывольнасці, наіўнасці і спрактыкаванасці. Яна і святая, і грэшніца ў адзін і той жа час. Далёкая, як зорка на небе, і такая прывабна-даступная.

Як можна перадаць гэта? Скапіраваць? Падрабіць?

І ўсё ж двайнікі Мэрылін Манро тыражуюцца ва ўсім свеце. Праводзяцца бясконцыя конкурсы на лепшую Мэрылін Манро. Штогод падобныя спаборніцтвы праходзяць у маленькім каліфарнійскім гарадку Кастэвілі, дзе ў 1947 годзе Манро была выбрана «каралевай артышокаў». Вельмі па-амерыканску.

1 чэрвеня 1991 года актрысе споўнілася б 65 гадоў. Галівуд шырока адзначаў гэтую дату. У гонар багіні сексу быў арганізаваны чарговы конкурс двайнікоў. Старшынёй журы быў Тоні Кюрціс, партнёр Манро ў камедыі «Некаторыя кахаюць гарачэй».

У Лондане ёсць агенцтва, дзе вам могуць прапанаваць на выбар дзесяць двайнікоў Мэрылін Манро. Дзяўчат часта запрашаюць для рэкламных фота, вечарынак, шоу. Усе —прыгажуні з радзімкай над верхняй губой, усе надушаны духамі «Шанель № 5», якія вельмі любіла зорка Сярод «Мэрылін» ёсць нават адна... чарнаскурая: 22-гадовая Антонія Мур, якая гаворыць: «Раней я капіравала Даяну Рос, але як Мэрылін я маю вялікі поспех». Прадпрыемства працвітае. Кожная з двайнікоў Манро марыць зрабіць кар'еру.

Ідэнтыфікацыя з кумірам не такая бяскрыўдная, як здаецца. Пераўвасабляючыся ў любімы вобраз, пераймаючы яе ва ўсім, некаторыя двайнікі паўтараюць няшчасны лёс Манро.

Адна з двайнікоў кіназоркі Джэйн Дзімер знаходзіцца цяпер у стане глыбокай дэпрэсіі ў клініцы, яна не змагла перайсці рубеж 36-гадовага ўзросту. Калі няшчаснай Джэйн споўнілася 37 гадоў і яна стала на год старэйшай за свой кумір, псіхіка яе надламалася.

Двайнік Кей Кент вырашыла памерці гэтак жа, як Манро, — з дапамогай таблетак снатворнага і алкаголю. На пахаванні Кей Кент прысутнічалі яе калегі — жывыя копіі Манро, апранутыя ў сапраўдныя касцюмы з фільмаў.

У Амерыцы поўным ходам ішла падрыхтоўка да 30-гадовай гадавіны з дня смерці Мэрылін. Запланаваны апагей дзейства: паломніцтва двайнікоў да магілы кіназоркі ў Галівудзе.

Яе месца дагэтуль не занята. Як бы ні былі падобныя шматлікія двайнікі, Мэрылін Манро усё ж застаецца непаўторнай.

(Па матэрыялах замежнай прэсы).

НАВЕЙШАЯ ГІСТОРЫЯ. УСПАМІНЫ І РОЗДУМ

Міхаіл ЗІМЯНІН: «Я Ў МНОГІМ ГРЭШНЫ, АЛЕ РАДЗІМЕ СЛУЖЫЎ СУМЛЕННА, ГЭТА ГАЛОЎНАЕ»

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 150—155, 157, 158).

— Міхаіл Васільевіч, здаецца, надышоў час надсумаваць сказанае і паспрабаваць зазірнуць наперад?

— Так, жыццё пражыта... Усякае было ў ім, але што мог зрабіць — я рабіў. [illegible]

— Вы шкадавалі?

— Ніколькі.

[illegible]

Замест пасляслоўя

[illegible]

Аляксандр УЛІЦЕНАК.

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

СІНДРОМ ШЧАСЦЯ

Нейкі добразычлівец настойліва хоча зрабіць мяне шчаслівай. У пісьмовым стале ўжо сабралася цэлая калекцыя «святых пісьмаў», «пісьмаў шчасця». А ўчора — яшчэ адно. Так бы мовіць, патэнцыяльнае шчасце ў канверце. Вось яно, побач, само ў рукі просіцца — толькі спярша перапішы пісямко 20 разоў і адпраў таму, каму жадаеш шчасця. Ды ўпраўся за 96 гадзін, інакш злы рок зробіць сваю чорную справу...

Мы не любім вяртацца. Не любім чорных кошак і калі нам пераходзяць дарогу з пустымі вёдрамі. А слова добрае пра што скажам — і адразу: «Тфу, тфу, каб не сурочыць!» — ды хутчэй па дрэўцы стукаць...

Мы верым у Чумака і Кашпіроўскага, у астролагаў і ведьмакоў, варажбітак і хірамантаў...

Не верым толькі ў сябе.

Так, наша жыццё складанае і непрывабнае. Праблем — што галоў у дракона: не паспееш адсячы адну, як адразу ж вырастае новая. Нам надакучыла жыць у барацьбе не тое што за шчасце—за элементарнае чалавечае існаванне, за выжыванне. І таму нам, мабыць, як нікому, хочацца цуда.

Прыгледзьцеся: мы ўсе жывём у чаканні цуда (палітычнага, эканамічнага, бытавога, асабістага). Мы верым у яго, як дзеці вераць у казачную фею, Асоль — у пунсовыя ветразі... І ўяўляеце? — прыходзіць «пісьмо шчасця» і абяцае вырашэнне ўсіх праблем за некалькі дзён.

А доказ — надзвычай сур'ёзны. Мяркуйце самі: «Атрымала пісьмо бедная сялянка Крупава (незразумела толькі, як бедная сялянка пачатку стагоддзя змагла прачытаць, а тым больш — 20 раз перапісаць «пісьмо шчасця»?). Праз 4 дні яна адкапала на сваім агародзе залаты скарб, а пазней выйшла замуж за князя Галіцына. Яе дачка зараз мільянерша, жыве ў Амерыцы». Бляск!..

Аднак — чакай... «У 1937 годзе пісьмо трапіла Тухачэўскаму, ён спаліў яго, праз 4 дні яго арыштавалі, потым судзілі яго ж падначаленыя». Во-ось, а што каб перапісаць пасланне? Жыў бы сабе доўга і шчасліва, і ніякіх там сталінскіх рэпрэсій! Не ўнікнуў у пісьмо і Хрушчоў, за што паплаціўся пасадай першага чалавека краіны. Іншая справа — Ала Пугачова. Гэтая разумная жанчына паверыла ў «паралельныя светы» — і стала кумірам публікі... «Пашліце пісьмо і чакайце сюрпрыз. Гэта не шарлатанства».

Глупства? Невуцтва? Навамодны інтэлектуалізм з верай у «паралельны свет»: а раптам, чорт яго ведае, — раптам і праўда прыйдзе шчасце? Хіба цяжка перапісаць ліст 20 разоў (а чаму, цікава, не 120?). І людзі пішуць...

Вось яны, гэтыя пісьмы, — надрукаваныя праз капірку на машынцы, перапісаныя з найгрубейшымі арфаграфічнымі памылкамі дзіцячым почыркам, а во і прыгожыя, акурат каліграфічныя літары...

Безумоўна, можна доўга і з пафасам наракаць на цемрашальства, сярэднявечныя замашкі нашага прагнучага шчасця народа. Прызнаюся, так я спярша і хацела зрабіць, вырашыўшы напісаць адказ добразычліўцу. Плюс паразважаць: каб гэту энергію — ды «у мірных», стваральных мэтах выкарыстаць, дык, глядзіш, наблізіліся б на крок-другі да шчасця...

Аднак што зменіцца? Ільфу і Пятрову ўсё роўна не паверыць: «Выратаванне тапельцаў — справа рук саміх тапельцаў? Ну абы-што!..»

Усплывае ў памяці антычны міф пра Пандору — цудоўную прыгажуню з хлуслівай душой. Пандора адкрыла шафу і выпусціла схаваныя ў ёй людскія няшчасці, хваробы, заганы. З жахам насунула яна крышку, але ў шафе засталася толькі надзея. Сляпая надзея...

Наша грамадства такое азлобленае і раздражнёнае, так захлынаецца адмоўнымі эмоцыямі — дык, можа, хай застанецца для кожнага надзея на цуд, на шчасце? Прабачце за крамолу, але, магчыма, гэта не так і дрэнна — што людзі хаця б у думках і ананімна-пісьмова жадаюць шчасця не толькі сабе, а і блізкаму. І нават той, у каго хапіла моцы, цярпення і паперы 20 разоў перапісаць «пісьмо шчасця», — можа, усё ж задумаецца, якім павінен быць yгоны шлях да шчасця. І што ён павінен зрабіць для гэтага — сам.

Тады, магчыма, надзея не будзе сляпой?

Уладзя ТАЦЦЯНЧЫК.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

13 жніўня

Беларускае тэлебачанне

8.30 Раніца рэспублікі.
8.45. «Маналог». Фільм-канцэрт.
9.15. «Другарадныя ролі». Маст. фільм (Куба).
11.05. «Адвечнае вандраванне». Драматург, рэжысёр, акцёр Уладзіслаў Галубок.
16.30. Навіны.
16.35 «Аліса ў краіне цудаў». Фільмы 1—3-ці, «Следства вядуць Калабкі». Мультфільмы.
17.25. «Разам весела ісці...», «Сонечны зайчык». Фільмы-канцэрты.
18.00 Доўгі шлях ад зерня да пірага. Перадача з Віцебска.
18.20. Дак. фільм «Болдзінскае прыцягненне».
19.00 Абласныя навіны (Гродна).
19.10 Зачытайце маё пісьмо...
19.15 Тры кіты. Мастацка-публіцыстычная праграма.
19.55. Студыя «Мэта». Купалаўскі сад.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Крок-дайджэст».
23.00. НІКа.

І канал. Астанкіна

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Церам-церамок». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.50. «Чаканне». Мультфільм.
9.55. Маст. фільм «Жаданне спяваць». 3-я серыя.
11.00 Навіны з (сурдаперакладам).
13.10. Тэлемікст.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Мультфільмы «Чароўная птушка», «Пад адным дахам», «Казкі-небыліцы дзеда Ягора».
15.00 «Бенонi і Роза». Маст. фільм. 2-я серыя.
16.00. Дзіцячая спартыўная праграма.
16.20. Дзіцячы музычны клуб.
17.00. Навіны.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. Вынікі XXV летніх Алімпійскіх гульняў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Жаданне спяваць». 3-я серыя.
21.50. «Гонар маю... Разведка». Перадача 2-я.
22.20. «Двайная ігра». Музычная праграма. У перапынку — Навіны.
24.00. «Бенонi і Роза». Маст. фільм. 2-я серыя.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. «Астравы разладу. Погляд з Японіі». Частка 1-я.
8.20. Культура і рынак.
9.20. Вольны час. «Кветкі ў доме».
9.35. Праграма «Ключ».
9.50. Фальклор. «Павітуха».
10.10. «Святлівы свет». Мастак Соф'я Халецкая.
10.40. Тэатральны раз'езд. «Дзве прэм'еры».
11.50. «Санта-Барбара». Маст. фільм.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Сігнал.
15.15. Мульці-пульці.
15.45. Пілігрым.
16.30. Там-там навіны.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00 Бізнес і палітыка.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Крымінальныя весткі.
19.45. «ЗША — СССР: вялікая гульня». (Францыя — Іспанія). Фільм 3-ці Поўнач стагоддзя».
20.45. Благавешчанне.
21.00. «Ціхі дом».
22.00. Весткі.
22.20. «Ціхі дом» (працяг)

РАДЫЁ

13 жніўня

12.00 — «Апоўдні». 13.00 — «У абедзенны перапынак». 14.00 — эстрадны калейдаскоп. 15.15 — канцэрт. 16.05 — «На павароце». Праграма для юнацтва. 17.00 — «Эканамічны дзённік». 17.40 — «Ад нашага ўласнага карэспандэнта». 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.34 — «Дзень нашага жыцця». 20.05 — вячэрняя казка. 20.25 — І. Галубовіч. «Жыў чалавек». Апавяданне. 21.00 — «Ад шчырага сэрца». Музычная праграма па пісьмах слухачоў. 22.00 — «Клопат». Медыцынскі веснік. 22.10 — «Беларусь і свет». Міжнародная праграма. 22.30 — «Дыска-клуб». 23.10 — «З канцэртаў у Полацкай Сафіі». 0.00 — «Начны канал».

НА ДВОР'Е

12 жніўня

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца пераменная воблачнасць, па ўсходу рэспублікі месцамі кароткачасовыя дажджы, навальніцы. Тэмпература паветра ў Віцебску — 21—23, Гродна, Мінску і Магілёве — 22—24, Брэсце — 24—26, Гомелі — 26—28 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

ВАШ САД І АГАРОД

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэл. 32-41-92).

Агуркі жаўцеюць

Сёлетнім залішне цёплым летам агуркі парадавалі нашых чытачоў. Людзі, якія звоняць у рэдакцыю, з задавальненнем адзначаюць, што за адзін збор з градкі набіраюць па паўтара вядра хрумсткіх пладоў. А градка тая 1,5х5 метраў. Асабліва ўдаліся «раднічок», «лібела», «нежынскія», «доўжык», «канкурэнт», «алтайскія раннія», «мурамскія» і іншыя. Мы віншуем клапатлівых людзей.

Але вось няўдача: шмат дзе пачынаюць жаўцець лісточкі, вялыя плеці, агуркі непрыгожай формы. Да такога фіналу неўзабаве прыйдзе большасць агароднікаў. Лета засушлівае, паліць у тэрмін мы не паспяваем. Вось і вынік.

Што ж рабіць у гэтых умовах? Самае важнае — выдаліць хворае лісце і нават плеці (яны завялыя і ўсохлыя). Як бы вы ні стараліся, ажывіць расліну не ўдасца.

Уся ўвага павінна быць скіравана на здаровыя і яшчэ моцныя экземпляры. Хоць, адзначым адразу, і над імі вісіць пастаянная небяспека. Падкарміце расліны настоем каравяку ці птушынага памёту з дабаўленнем попелу — вядро на бочку. На кожнае вядро дадаткова ўсыпце да дзвюх сталовых лыжак (з верхам) мачавіны. Яна разыходзіцца хутка. Каравяк — 1:10, птушыны памёт — 1:15. Усё гэта пад корань.

А яшчэ трэба «пачаставаць» і лісце. Той раствор, які ўліваем у глебу, развядзіце ў два разы — і па лісці. Гэта самы кароткі шлях пажыўных рэчываў да «сэрца расліны». Літаральна праз некалькі хвілін неабходныя элементы будуць працаваць на ўраджай.

Як усе адзначаюць, пачало жаўцець лісце. Значыць ваш парнічок ці проста градку напаткалі грыбковыя хваробы. Пазбавіцца ад іх вельмі складана. Бо антракноз ці бактэрыяноз — з'явы ўстойлівыя і, пакуль не давершаць сваю згубную дзейнасць, не адступяць. Тут вельмі да месца 1-працэнтная бардоская вадкасць. Патрэбны дзве апрацоўкі з інтэрвалам у 10 дзён. Яны многае могуць змяніць.

Запомнім, што пасля падкормак па лісці (дастаецца і пладам), апрацоўкі рознымі іншымі прэпаратамі плады трэба старанна мыць. Пажадана ў цёплай вадзе. Ні ў якім разе не каштаваць, зняўшы з куста. Тым больш, нельга даваць дзецям.

Калі няма арганічных угнаенняў, можна выкарыстаць мінеральныя — мачавіну ці салетру, сернакіслы калій, мікраэлементы. На вядро вады для ўнясення пад корань даюць два карабкі (лыжкі) мачавіны і сернакіслага калію. Мікраэлементы — па інструкцыі, якая прыкладаецца да пакетаў. Калі хочаце апрацаваць лісце — зноў усё развядзіце ў два разы.

У любым выпадку паляпшэнне наступіць не адразу, прыкладна праз тры дні — тыдзень. Але незваротны працэс можа, і працягвацца. Як і чалавека, расліну лепш асцерагаць, папярэджваць захворванні, а не хапацца за лекі, калі бяда ў доме...

Ягаднікі аддзячылі ўраджаем

КАБ КУСТЫ МАЛІНЫ, парэчак і агрэсту давалі паўнацэнную аддачу, радавалі вас важкім ураджаем (як сёлета), аддайце ім належнае. За кожным кустом і плантацыяй у цэлым патрэбны догляд і догляд. На працягу ўсяго вегетацыйнага цыкла. Гэта значыць, што расліны не павінны цярпець ад недахвату элементаў сілкавання, вады і святла. Сярод гэтых трох «кітоў» вільготнасць выходзіць на першы план. У засушлівае лета ўсе расліны падаюць сігнал бедства. Глеба пад кустамі такая, што і сякерай не разаб'еш. А каранёвая сістэма раслін, аб якіх мы апавядаем, залягае больш у верхніх слаях.

Найпершая задача — паліць. Калі лінём ваду з вядра, яна тут жа сцячэ. Нават не змочыць зямлі. Таму трэба зрабіць паглыбленні ці, наадварот, узвесці вакол кустоў валікі з зямлі. І толькі тады невялікімі порцыямі заліваць ваду. Не абавязкова грэць на сонцы. Можна прама з крана, свідравіны ці калодзежа. Гарачая глеба сама павысіць тэмпературу вады.

Натуральнае пытанне—колькі ліць. Прыгадаем, што каранёвая сістэма парэчак і маліны залягае неглыбока. Таму дастаткова прамачыць на глыбіню 30—50 сантыметраў. Для гэтага на кожны квадратны метр плошчы куста неабходна зрасходаваць 30—50 літраў вады (да пяці вёдзер пад кожны куст).

Пажадана пад агрэст і парэчкі разам з вадою даць сілкаванне — настой каравяку 1:10. Карысць ад гэтага двайная, бо свежы настоены каравяк — народны сродак ад мучністай расы. Доза — адно-два вядры падкормкі пад кожны куст.

Можна выкарыстаць і чыста «хімічны» рэцэпт: 20 грамаў салетры і сернакіслага калію, да 30 грамаў суперфасфату на вядро вады. Пад кожны дарослы куст даць два вядры, пад двух- трохгадовы — адно вядро.

Вельмі важна памятаць і пра мікраэлементы. Іх усё ж лепш выкарыстаць для падкормкі на лісці. Растворым у вядры вады медны купарвас (2 г), борную кіслату (2,5 г), сернакіслы марганец (8 г), сернакіслы цынк (2 г), малібдэнавакіслы амоній (2,5 г). Старанна змяшаем — і распыляльнікам па лісці.

Вядома, знайсці сёння ўсе гэтыя мікраэлементы цяжкавата. Возьмем два з іх — медны купарвас (вы помніце: ён растварaецца ў цёплай вадзе) і сернакіслы марганец, дададзім дзве шклянкі прасеянага попелу. Усё настоім у вядры вады, працэдзім. І — на лісце.

Апрацоўваць лепш нанач. Назаўтра расліны падрыхліць і замульчыраваць перагноем ці торфам. Зробіце гэта — будзеце мець гарантыю высокага ўраджаю ў наступным годзе.

Яшчэ неабходныя аперацыі на ягадніках. Стары маліннік зрэзаць і вынесці, а маладыя парасткі прышчыпнуць на вышыні росту чалавека. На агрэсце і парэчках выразаць хворыя і паламаныя галінкі, зрабіць для моцных сучкоў апоры. Сунічныя градкі апрацаваць бардоскай сумессю з дабаўленнем на вядро вады лыжкі мачавіны —для падкормкі.

Усяго ў меру

Кожны раённы і гарадскі базар сёння ўяўляе сабой такую шматколерную «вясёлку», якой даўно мы ўжо не бачылі. Засушлівае сонечнае лета дало жыццё дзесяткам розных раслін, часам самых экзатычных. Раней толькі жыхары цёплых краёў гандлявалі, скажам, памідорамі, перцам, баклажанамі. Сёння манаполія парушана. На прылаўках нашы, беларускія, ярка-чырвоныя, зеленаватыя, барвовыя, вельмі смачныя сакавітыя плады. У Мінску на Камароўцы іх прадаюць агароднікі Ліды і Пружан, Пінска і Лагойска, Узды і Вілейкі. Без перабольшання, рэспубліка перажывае агароднінны бум. І цэны шмат дзе значна знізіліся.

Многія пытаюць, што дадаткова трэба зрабіць, каб выспела як мага больш пладоў. Самае неабходнае... пазбавіцца ад лішку кветак і нават завязі. Здымайце ўсё, што можа сфарміравацца сёння, ці ўжо абазначыла плод. Памідор расце месяц—паўтара. Зразумела, маладая завязь выспее дзесьці ў сярэдзіне верасня. Надвор'е першага школьнага месяца часта неспрыяльнае: дажджы, нізкія начныя тэмпературы, росы, нават замаразкі. Пагоніцеся за вялікім—страціце мінімум. Пакіньце менш, гэта будзе больш надзейна.

Абавязкова выдаліце пасынкі, якія закладваюцца, пакінуўшы толькі пянёк (да 1 см). Гэта для таго, каб на месцы зрэзу не «прачнулася» новая пупышка. Здымем лішак галінак, асабліва са скручаным лісцем, бо гэта першы паказчык грыбковых хвароб.

Плады, якія сталі буйнымі і набылі зеленавата-бурую афарбоўку, можна наогул зняць і даспяліць у хатніх умовах. Папярэдне прапусціце іх праз такую «лазню»: у вялікую ёмістасць наліце ваду з тэмпературай да 60 градусаў. Апускайце туды плады. Памешвайце. Праз адну—дзве хвіліны выцягвайце, абсушыце і кладзіце даспяваць. «Лазня» неабходная для таго, каб знішчыць розныя споры грыба на пладах, фітафтору ў тым ліку.

На агурочнай плантацыі не пакідайце малыя плады —розныя «мячы» ды «бочачкі». Яны ўжо не падрастуць, а вось сілкаванне ад іншых абавязкова забяруць. Не дапускайце таксама перарастання буракоў (каму патрэбныя 5-кілаграмовікі!), кабачкоў, капусты кальрабі. Вялікія яны нясмачныя, бо ў іх усё адзервянела. Да таго ж асобныя веліканы імкнуцца даць кветкі і ўрэшце насенне. А гэта зусім псуе тавар. Таму «экспедыцыі» на ўчастак рабіць як найчасцей. Лішняе выбраць і выкарыстаць на ежу, выразаць нават пасынкі ў кустоў кабачкоў і гарбузоў.

Запомнім, што адны і тыя ж расліны пры нашым жаданні могуць даць два ўраджаі. Напрыклад, пятрушка. Калі яе зрэзаць цяпер і выкарыстаць, а радкі падрыхліць, паліць, падкарміць, то ў верасні вырасце не меншы ўраджай.

Не выдаляйце качарыжкі капусты. Побач са зрэзам «прачнецца» дадатковая пупышка. Замест адной вырасце некалькі галовак. Вядома, меншага размеру.

Мы часта напаміналі пра маркоўную муху. Відаць, многія спалохаліся яе і не прарэдзілі моркву. Сёння зрабіць гэта яшчэ не позна. Тым больш, што выкінутыя калівы можна выкарыстаць для нарыхтоўкі розных страў на зіму.

Нарэшце, сярэдзіна жніўня якраз добрая пара для апошняга пасеву кропу. Яго трэба прарасціць на працягу некалькіх дзён. Як толькі з'явяцца адзінкавыя белыя парасткі, злёгку падсушыць і пакласці ў зямлю, якая добра паліта. Сейце там, дзе расла ранняя бульба, часнок, цыбуля. Яшчэ адна ўмова поспеху — добрае сонечнае асвятленне. У засені якасны кроп не вырасце.

АСТРАНАМІЧНЫ КАЛЯНДАР

ЛЕЎ

11 жніўня Сонца ўвайшло ў сузор'е Льва, якое належыць да важнейшых у Задыяку. 4—5 тысяч гадоў назад у ім знаходзілася кропка летняга сонцастаяння, што ўказвала на самы гарачы час года. Невыпадкова ў многіх старажытных народаў Леў быў сімвалам агню. Асірыйцы так і называлі яго — «вялікі агонь», а халдзеі лічылі, што Сонца атрымлівае дадатковую сілу і цяпло, калі знаходзіцца сярод зорак Ільва.

У Егіпце ў гэты час пачынаўся разліў Ніла. Вось чаму на засаўках шлюзаў ірыгацыйных каналаў, што накіроўвалі ваду на палі, былі львіныя галовы з адкрытай пашчай. (Звычай рабіць фантаны ў выглядзе адкрытай пашчы льва існуе дагэтуль). У астролагаў Сонца таксама адпавядае знаку Льва.

Перамога над Нямейскім ільвом стала першым подзвігам самага вядомага міфічнага героя старажытнасці Геракла (Геркулеса). Шкура гэтага звера была такая тоўстая, што ад яе, як ад металу, адскоквалі любыя стрэлы, таму Геракл уступіў з Нямейскім ільвом у рукапашную бітву — ударам цяжкай паліцы аглушыў звера, а потым задушыў сваімі магутнымі рукамі. На старажытных зорных картах Геркулес трымае ў адной руцэ паліцу, у другой — шкуру забітага льва. Цікава, што гэта сузор'е раней займала большую плошчу на небе. Да яго належалі і зоркі Рака. Быў у Льва і выдатны «кутасік» на хвасце, з якога, каб дагадзіць егіпецкаму фараону Пталамею Эвергету, жрацы стварылі новае сузор'е — Валасы Веранікі (у гонар яго жонкі).

Цяпер сузор'е Льва ўвасабляе не лета, а вясну. І лепш за ўсё яго назіраць у сакавіку—красавіку. «Сэрца» Льва — зорка Рэгул — трайная. Галоўны кампанент мае тэмпературу паверхні 14 тысяч градусаў. Адзін з яго спадарожнікаў вельмі падобны на Сонца, другі — белы карлік. Другая па яркасці зорка Льва называецца Дзянебала. Старажытныя астролагі сцвярджалі, што яна ўтаймоўвае моцную спёку і робіць перамену надвор'я, калі да гэтай зоркі падыходзіць поўны Месяц.

Уладзімір ЛАРЫЁНАЎ,
астраном.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 159.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12